

DİJİTAL ÇAĞDA ÇOCUK GÜVENLİĞİ VE SİBER ZORBALIK: ÇEVİRİMİÇİ OYUN PLATFORMLARINDA RİSKLER VE KORUYUCU YAKLAŞIMLAR

Ömer Can ÇEVİK¹
Kevser Sena DEMİR²

Öz

Siber zorbalık, dijital teknolojilerin hızlı gelişimiyle birlikte özellikle çocuklar arasında giderek artan ve toplumsal açıdan önemli bir sorun haline gelen karmaşık bir fenomendir. İnternetin sağladığı anonimlik, fiziksel mesafenin ortadan kalkması ve erişim kolaylığı, zorbalık davranışlarının failini kimlik üzerinden tespit etmeyi güçleştirirken, mağdurlar üzerinde ciddi psikolojik, sosyal ve akademik etkiler yaratmaktadır. Çocukların çevrimiçi ortamlarda deneyimledikleri özgüven kaybı, depresyon ve sosyal izolasyon gibi olumsuzluklar, aile içi ilişkiler ve değerler üzerinde derin etkiler bırakmaktadır. Bu bağlamda, aile içi iletişimin güçlendirilmesi ve dijital ortamların güvenli hale getirilmesi, çocukların korunması ve aile bağlarının sürdürülmesi açısından kritik önem taşımaktadır. Bu çalışma, çevrimiçi oyun platformları başta olmak üzere çocuklara yönelik dijital riskler ve siber zorbalık olgusunu kapsamlı bir şekilde ele alan bir derleme niteliğindedir. Güncel literatür taraması çerçevesinde, çocukların maruz kaldığı dijital tehditler, ailelerin koruyucu rolleri ve çevrimiçi iletişim dinamikleri detaylı olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, siber zorbalığın çocuklarda özgüven kaybı, depresyon ve sosyal izolasyon gibi psikososyal sorunlara yol açtığını; buna karşın, etkili aile içi iletişim ve destek mekanizmalarının bu olumsuzlukları azaltmada belirleyici rol oynadığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, devlet kurumları, aileler ve dijital platformların koordineli bir şekilde hareket etmesi gerekliliği vurgulanmış; eğitim programları, teknoloji araçlarının denetimi ve kapsayıcı politika geliştirme gibi somut öneriler sunulmuştur. Bu kapsamda, çocukların dijital çağda güvenliğinin sağlanması için çok boyutlu ve işbirlikçi yaklaşımların benimsenmesi öncelikli hedefler arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aile içi iletişim, çevrimiçi oyunlar, çocukların internet güvenliği, dijital riskler, siber zorbalık.

¹ Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, E-posta: o.cevik@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5033-5018

² Yüksek Lisans Öğr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Sosyal Yapı ve Sosyal Çalışma Bilim Dalı, E-posta: demir.kevsersena@ogr.hbv.edu.tr, ORCID: 0009-0005-6059-8504

ÇEVİK, Ö.C., DEMİR, K.S., (2025). Dijital Çağda Çocuk Güvenliği ve Siber Zorbalık: Çevrimiçi Oyun Platformlarında Riskler ve Koruyucu Yaklaşımlar. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 25(68), 579-618. DOI:10.21560/spcd.vi. 1648245

CHILD SAFETY AND CYBERBULLYING IN THE DIGITAL AGE: RISKS AND PROTECTIVE APPROACHES IN ONLINE GAMING PLATFORMS

Abstract

Cyberbullying has become an increasingly prevalent and complex social issue among children, concomitant with the rapid advancement of digital technologies. The anonymity, elimination of physical distance, and ease of access provided by the internet complicate the identification of perpetrators and result in significant psychological, social, and academic consequences for victims. Negative outcomes experienced by children in online environments—such as loss of self-confidence, depression, and social isolation—also profoundly affect family relationships and values. In this context, strengthening family communication and ensuring the safety of digital environments are critical for protecting children and preserving family bonds. This study presents a comprehensive literature review addressing digital risks and the phenomenon of cyberbullying targeting children, particularly within online gaming platforms. Current research on digital threats faced by children, the protective roles of families, and communication dynamics in online settings were thoroughly analyzed. The findings indicate that cyberbullying leads to psychosocial issues including diminished self-esteem, depression, and social withdrawal in children, whereas effective family communication and support mechanisms play a pivotal role in mitigating these adverse effects. Consequently, the study emphasizes the necessity for coordinated efforts among government institutions, families, and digital platforms, proposing concrete recommendations such as educational programs, monitoring of technological tools, and the development of inclusive policies. Multidimensional and collaborative approaches are identified as essential priorities to ensure child safety in the digital age.

Keywords: *Children's internet safety, cyberbullying, digital risks, family communication, online games.*

GİRİŞ

Dijitalleşme çağında, çocukların sosyal yaşamı ve etkileşim biçimleri giderek çevrimiçi platformlara doğru kaymaktadır. Eğitimden eğlenceye, sosyal iletişimden oyunlara kadar birçok faaliyet, dijital ortamların bir parçası haline gelmiştir. Bu yeni düzen, çocuklara bilgiye erişim ve farklı kültürlerle etkileşim imkânı sunarken, aynı zamanda birçok risk faktörünü de beraberinde getirmektedir. Günümüzde özellikle çocukların ve dolayısıyla ailelerin karşı karşıya kaldığı en önemli dijital risklerden biri olan siber zorbalık, internetin sunduğu anonimlik ve sosyal medya platformlarının hızla yaygınlaşmasıyla, çocuklar arasında artan bir tehdit haline gelmiştir (Erbıçer, 2020, s. 192).

Çevrimiçi oyunlar ve sosyal medya, çocukların dijital dünyaya ilk adım attıkları platformlar olarak öne çıkmaktadır. Ancak bu ortamlar yalnızca sosyal ilişkileri desteklemekle kalmamakta; aynı zamanda hakaret, tehdit ve zorbalık gibi olumsuz davranışların yayılmasına da zemin hazırlamaktadır. Geleneksel zorbalıkla karşılaştırıldığında siber zorbalık, mağdurların fiziksel bir ortamda bulunmasını gerektirmeksizin ciddi psikolojik etkiler yaratabilme gücüne sahiptir. Dolayısıyla bu etkilerin mağdurlar üzerinde yalnızlık, özgüven kaybı ve depresyon gibi ciddi sorunlar yaratabileceği ifade edilmektedir (Korkmaz, 2016b, s. 624).

Bu psikolojik etkiler, dijital cihaz kullanımına bağlı gelişen duygusal tepkilerle de örtüşmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2025 yılında ilkököl 4. sınıf öğrencileri arasında gerçekleştirdiği "Dijital Dünyada Ekran Kullanımı Araştırması" sonuçlarına göre, öğrencilerin %64,3'ü dijital cihazlar olmadan bir gün geçirmekte zorlandıklarını, %64,6'sı dijital cihazlar ellerinden alındığında mutsuzluk, %48,5'i ise öfke hissettiklerini ifade etmiştir (MEB, 2025). Bu bulgular, dijital ortamların sadece sosyal etkileşim alanı değil; aynı zamanda duygusal bağımlılıklar ve psikolojik kırılganlıklar yaratabilen yapılar olduğunu da göstermektedir. Dolayısıyla siber zorbalık gibi dijital risklerle karşılaşan çocukların bu ortamlara olan duygusal bağılıkları, yaşadıkları olumsuz deneyimlerin etkisini daha da derinleştirebilmektedir.

Siber zorbalık, yalnızca çocuklar üzerinde değil, hane içerisindeki çocuğun etkilenmesinden dolayı aynı zamanda aile içi dinamikler üzerinde

de olumsuz etkiler oluşturabilmektedir. Çocuğun çevrimiçi ortamda maruz kaldığı zorbalık, aile içi iletişimin zayıflamasına, güven ilişkilerinin erozyona uğramasına ve ebeveyn-çocuk arasındaki duygusal bağın zedelenmesine yol açabilmektedir. Ebeveynlerin dijital dünyaya ilişkin bilgi eksikliği ya da çocuklarının çevrimiçi deneyimlerine yönelik farkındalıklarının yetersizliği, çocukların karşılaştıkları olumsuzluklarla tek başlarına baş etmelerine sebebiyet vermektedir. Bu durum, aile içi destek mekanizmalarının işlevselliğini azaltarak çocukların psikolojik iyi oluşunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ayrıca, siber zorbalık olaylarının toplum genelinde farkındalık oluşturmadaki eksikliği, bu sorunla mücadelede gecikmelere neden olmaktadır (Akca vd., 2014, s. 19).

Bu çalışma, günümüzde çocuklar arasında gittikçe yaygın bir problem haline gelen siber zorbalık kavramını ele alarak çevrimiçi dünyadaki güvenlik sorunlarını, bu sorunların psikososyal ve aile içi iletişim üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca ailelerin, dijital dünyada çocukların güvenliğini sağlamadaki rolü vurgulanarak siber zorbalıkla mücadelede etkin yöntemler ve çözüm önerileri sunmak, çocukların dijital ortamlarda daha güvenli bir şekilde varlık göstermelerine katkı sağlamak çalışmanın hedefleri arasındadır.

Bu bağlamda çalışma, mevcut literatürde yer alan güncel araştırmalara, raporlara ve kuramsal yaklaşımlara dayanmaktadır. Çocukların dijital ortamda karşılaştıkları siber zorbalık olgusu, dijital güvenlik, psikososyal etkiler ve aile içi iletişim boyutları çerçevesinde ele alınmış; ulusal ve uluslararası akademik yayınlar, resmi kurum raporları ve konuya ilişkin güncel çalışmalar temel alınarak değerlendirilmiştir. Literatür taramasında dijitalleşmenin çocuklar üzerindeki etkileriyle ilgili disiplinler arası bir yaklaşım benimsenmiş; özellikle son beş yıl içerisinde yayımlanmış kaynaklara öncelik verilmiştir. Çalışmada elde edilen bilgiler, konunun genel durumu ve ailelerin rolü bağlamında sentezlenerek sunulmuştur.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Siber Zorbalık Kavramı

Zorbalık, tarihsel olarak farklı toplum kesimlerinde varlık gösteren bir olgu olmakla birlikte, dijital çağın yükselmesiyle son yirmi yılda hiç olmadığı kadar büyük bir sosyal sorun haline gelmiştir. Zorbalık, bir kişinin diğerine fiziksel ya da psikolojik baskı yoluyla gücünü kötüye kullanması olarak tanımlanmaktadır (Korkmaz, 2016a, s. 78). Benzer şekilde zorbalık; bir grup veya birey tarafından, kendini savunmakta zorlanan bir kurbanı karşı, tekrar tekrar ve zaman içinde gerçekleştirilen saldırgan ve kasıtlı davranış olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, zorbalık bir güç dengesizliği anlamına gelmektedir (Romero-Abrio, 2019, s. 1).

Siber zorbalık, internetin amacı dışında kötüye kullanılması sonucu bireylerin sergilediği zararlı ve olumsuz bir tutumdur. Bu gençler, interneti başkalarıyla alay etmek için bir araç olarak kullanmaktadırlar. Ayrıca, bu tür eylemleri yalnızca eğlenmek amacıyla gerçekleştirdiklerini belirtmektedirler (Akca vd., 2014, s. 27). Zorbalık eylemlerinde genellikle bir saldırgan, bir mağdur ve olaylara dolaylı olarak dâhil olan izleyiciler yer alır. İzleyiciler, kurban olma korkusuyla genellikle müdahalede bulunmazlar ve bu durum, zorbalığın daha geniş bir yayılma alanı bulmasına yol açabilir. Bu dinamikler, dijital ortamda yaşanan zorbalık türü olan siber zorbalık için de geçerlidir. Ancak dijital ortamlar, olayların büyüklüğü ve etkisi konusunda yeni boyutlar kazandırır (Akca ve Sayımer, 2017, s. 4).

Sosyal medya, anlık mesajlaşma uygulamaları ve çevrimiçi oyunlar gibi dijital ortamlar, siber zorbalığın en yaygın gerçekleştiği alanlar arasında yer alır. Siber zorbalık, anonimlik, mesafe ve geniş erişim imkânı gibi dijital dünyanın sunduğu avantajlardan beslenerek daha yaygın ve gizli bir hale gelebilir (Akgül, 2020, s. 153). Bununla birlikte, siber zorbalığın mağdurları üzerinde yalnızca çevrimiçi etkileşimlerle sınırlı kalmayıp, psikolojik ve sosyal düzeyde de uzun süreli olumsuz etkiler bırakabileceği anlaşılmaktadır. Bu etkiler, bireylerin güven duygusunu zedelerken, toplumsal düzeyde de ciddi sonuçlara yol açabilir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) yaygınlaşması, özellikle 2000’li yıllardan itibaren ergenler arasında zorbalık davranışlarının dijital

platformlarda artmasına zemin hazırlamıştır. BİT'ye erişimin artması, yalnızca ergenler değil, aynı zamanda çocuklar açısından da yeni dijital riskleri beraberinde getirmiştir. Çocukların dijital platformlara erişiminin erken yaşlara inmesi, yaşa özgü koruyucu politikaların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşmasının yanı sıra, küreselleşme olgusu da dijital etkileşimlerin coğrafi sınırları aşarak küresel bir boyut kazanmasına neden olmuştur. Sosyal medya ve çevrimiçi platformlar sayesinde farklı kültür ve coğrafyalardan bireyler hızla iletişim kurabilmekte, ancak bu durum siber zorbalığın uluslararası yayılımını ve etkilerini artırmaktadır. Siber zorbalığın mağdurlarının yaşadığı psikolojik ve sosyal etkiler yalnızca yerel değil, küresel düzeyde daha görünür ve karmaşık hale gelmiştir. Dolayısıyla siber zorbalığın önlenmesi ve çocukların dijital güvenliğinin sağlanması hususunda ulusal sınırları aşan politikaların ve işbirliklerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir.

UNICEF'in 2019 yılında bir milyondan fazla çocuk ve gencin katılımıyla gerçekleştirdiği küresel ankette, katılımcıların %70'inden fazlası çevrimiçi zorbalık ve dijital tacize maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (UNICEF, 2019a). Ankete katılan bireylerin yaş aralığı 13 yaş altını da içermekte olup, çocuklara yönelik dijital tehditlerin ne kadar yaygınlaştığını göstermektedir. Ancak çocuklara dair yaşa özgü istatistikler hâlâ sınırlıdır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2024 yılında Avrupa bölgesinde okul çağındaki çocuklar arasında yaptığı çalışmada, her altı çocukta birinin siber zorbalık yaşadığı tespit edilmiştir (WHO, 2024). Bu durum, özellikle ergenlik öncesi çocuklara dair daha ayrıntılı araştırma ve veri toplama ihtiyacını gündeme getirmektedir. UNICEF'in orta ve düşük gelirli ülkelerde yürüttüğü çalışmalarda ise çocukların dijital platformlara erken yaşta erişim sağladığı ve bunun siber zorbalık riskini artırdığı vurgulanmaktadır (UNICEF, 2019b). Bu bulgular, çocukların dijital güvenliğini artırmak üzere koruyucu politika ve önlemlerin geliştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Siber zorbalık, teknolojik medya aracılığıyla gerçekleştirilir ve BİT'lerin saldırgan ile kurban arasında anonimlik ve fiziksel mesafeye izin vermesi ve bu da kurbanın acısıyla bir bağlantısızlık hissetmesine yol açar, bu nedenle

zorbalıktan farklıdır (Romero-Abrio, 2019, s. 1). Geleneksel zorbalık, genellikle yüz yüze etkileşimlerin gerçekleştiği fiziksel ortamlarda – örneğin okul, ev çevresi veya sosyal alanlarda- ortaya çıkarken; teknolojinin gelişmesiyle birlikte siber zorbalık, bilgisayarlar, akıllı telefonlar ve diğer dijital platformlar aracılığıyla bu sınırları aşarak dijital ortama taşınmıştır (Akca ve Sayımer, 2017, s. 2). Bu durum, özellikle çocuklar ve gençler için büyük bir tehdit oluşturur. Geleneksel zorbalığın aksine, siber zorbalık mağdurları her an ve her yerde etkilenebilir hale getirmesi dolayısıyla zorbalık daha tehlikeli bir boyuta ulaşmıştır (Akca vd., 2014, s. 19). Bu süreç, çocukların sosyal ilişkilerini şekillendirme biçimlerini ve duygusal dayanıklılıklarını zedeleyerek, psikososyal gelişim üzerinde uzun vadeli etkiler yaratabilir. Siber zorbalığın ortaya çıkmasında, genetik yatkınlık ve bireysel etkilerin yanı sıra, ailenin tutumları, akran ilişkileri, okul ortamı ve dijital medya gibi çevresel faktörlerin etkileşimi önemli rol oynamaktadır (Korkmaz, 2016a, s. 75). Bu çok katmanlı etkileşim, Bronfenbrenner’ın Ekolojik Sistemler Kuramı çerçevesinde ele alındığında; bireyin gelişimi mikrosistem (aile, arkadaşlar), mezosistem (okul–ev etkileşimi), ekzososistem (medya) ve makrosistem (kültürel normlar) gibi çeşitli düzeylerin karşılıklı etkileşimiyle şekillenmektedir (Bronfenbrenner, 1979).

Bu nedenle, siber zorbalık yalnızca bireysel bir sorun olmakla kalmamakta; aynı zamanda toplumsal düzeyde de ciddi tehditler oluşturabilmektedir. Geleneksel zorbalık ve siber zorbalık arasındaki temel farklar Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Geleneksel Zorbalık ve Siber Zorbalığın Temel Özellikleri

Özellikler	Geleneksel Zorbalık	Siber Zorbalık
Saldırgan eylemler	Sözlü, fiziksel, ilişkisel	Sözlü, ilişkisel
Tekrarlama	Eylemler tekrarlı olarak gerçekleşir	Kolay paylaşım, yönlendirme ve dijital ortamın kalıcılığı, bir siber zorbalık eyleminin, fail tarafından tekrar edilmeden defalarca görüntülenmesine ve deneyimlenmesine olanak tanımaktadır.

Güç dengesizliği	Ana faktörler fiziksel güç, yaş, sosyal statü, zekâ olabilir	Dijital ortamda güç dengesizliğinin tanımlanması daha zordur; temel faktörler arasında popülerlik, sosyal statü, dijital beceriler, anonimlik yer almaktadır.
Niyet	Mevcut (şimdiki zaman)	Mevcut (şimdiki zaman)
Alan	Okul veya diğer yüz yüze ortamlar	Dijital ortamın her yerde bulunması, siber zorbalığın sınırlarının kesin olarak belirlenememesi anlamına gelmektedir.
Görgü tanıkları (Seyirciler)	Fiziksel olarak mevcut; küçük bir grup olma eğiliminde	Seyirciler, zorbalık eylemlerine gerçek zamanlı veya sonradan tanıklık edebilir; eylem gerçekleşirken fiziksel olarak zorbanın veya mağdurun yanında bulunabilirler.

Kaynak: Gottschalk, 2022, s. 10

Sonuç olarak, siber zorbalık, modern dijital dünyada en önemli sosyal problemlerden biri haline gelmiştir. Teknolojinin hızla gelişmesiyle, bu tür zorbalık, sadece bireyler arası bir sorun olmaktan çıkmış, toplumsal bir mesele halini almıştır. Çocuklar ve gençler, siber zorbalığın etkileri altında kalarak, psikolojik ve sosyal gelişimlerinde derin izler bırakabilmektedir. Bu nedenle, etkili önlemler alınması ve siber zorbalıkla mücadele edilmesi, günümüz toplumları için kritik bir öncelik haline gelmiştir.

Siber zorbalık farklı ülkelerde ve bağlamlarda farklı şekilde anlaşılabilmektedir. Bazı ülkelerde “taciz, sosyal dışlanma veya sosyal statü” vurgulanırken, bazı ülkeler okul bağlamında gerçekleşen olayları da bu tanıma dahil edebilmektedir. Siber zorbalıkla ilgili literatür, bazı ülkelerde cinsel içerikli mesajlaşmanın siber zorbalık tanımına dahil edilmesine rağmen, siber zorbalık ve cinsel içerikli mesajlaşma gibi davranışları karşılıklı ilişki içinde olabilecek farklı olgular olarak kavramsallaştırma eğilimindedir (Gottschalk, 2022: 12).

Siber Zorbalık Türleri

Siber zorbalık, teknolojik araçlar kullanılarak bireylerin hedef alındığı ve zarar görmesine neden olan bir dizi davranışı kapsamaktadır. Willard (2007), siber zorbalığı yedi ana başlık altında sınıflandırmıştır (Akca ve Sayımer, 2017, s. 5-6; Bauman, 2015, s. 53-57):

- **Parlama (Flaming):**

Genellikle çevrim içi tartışma grupları, sohbet odaları ya da oyun ortamlarında yaşanan, kısa süreli ancak kırıcı ve saldırgan dilin kullanıldığı tartışmalardır. Parlama, hakaret, kaba dil ve bazen tehdit içerebilir. Tartışmaya şahit olan diğer kişiler bu durumu ya alevlendirebilir ya da sakinleştirmeye çalışabilir.

- **Taciz (Harassment):**

Hedef alınan bireye sürekli olarak saldırgan ve incitici mesajların gönderilmesidir. Bu mesajlar genellikle kişisel iletişim kanalları aracılığıyla gönderilir. Taciz davranışı, süreklilik göstermesi ve tekrarlanmasıyla parlamadan ayrılır. Bazen çevrimiçi ağlar kullanılarak, mağdurun tanımadığı kişilerden de saldırgan mesajlar alması sağlanabilir.

- **Karalama (Denigration):**

Mağdurun itibarını zedelemek veya arkadaşlık ilişkilerini bozmak amacıyla zarar verici, gerçek dışı ve acımasız mesajların paylaşılmasıdır. Bu mesajlar genellikle mağdurun doğrudan alıcısı değil, çevresindeki kişilere yönelik olarak paylaşılır. Dijital olarak değiştirilmiş sahte görsellerin yayılması, karalamanın sık karşılaşılan bir alt türüdür.

- **Başkasının Kimliğine Bürünme (Impersonation):**

Zorbanın, mağdurun kimliğine bürünerek zarar verici paylaşımlar yapmasıdır. Bu olay, mağdurun kişisel hesabında ya da başka bir iletişim platformunda meydana gelebilir. Özellikle gençler arasında görülen şifre paylaşımı, bu zorbalık türüne zemin hazırlayabilir.

- **İfşa ve Düzenbazlık (Outing and Trickery):**

İfşa, mağdura ait mahrem bilgilerin veya görüntülerin izinsiz bir şekilde herkese açık ortamda paylaşılmasıdır. Düzenbazlık ise mağduru sırlarını

paylaşmaya teşvik ederek bu bilgilerin başkalarıyla paylaşılmasını veya tehdit unsuru olarak kullanılmasını içerir.

- **Dışlama (Exclusion):**

Mağdurun, çevrim içi gruplardan veya oyun ortamlarından kasten dışlanmasıdır. Bu durum, bireyin sosyal çevresinden izole edilmesine neden olabilir. Sosyal dışlanma, bireylere grubun parçası olmadıklarını ve varlıklarının istenmediğini açıkça belirtmek için kasıtlı ve hedefli bir eylemdir.

- **Israrlı Siber Takip (Cyberstalking):**

Siber takip, takip etmenin (birini tekrar tekrar tehdit etme veya taciz etme) elektronik versiyonudur. Mağduru korkutmayı, tehdit etmeyi ve rahatsız etmeyi amaçlayan sürekli mesajlar gönderilmesini içermektedir. Bu tür bir takip, mağdurun itibarını zedelemeye veya arkadaşlık ilişkilerini bozmaya yönelik de olabilir.

Siber zorbalığın birçok türü vardır ve siber zorbaya kullanabileceği çok sayıda araç sunar. Bazen bunlar ek etkiyle birlikte kullanılır. Bu yedi türün bazıları, zaman zaman birbiriyle iç içe geçebilir ve bir mağdur aynı anda birden fazla türde siber zorbalığa maruz kalabilir.

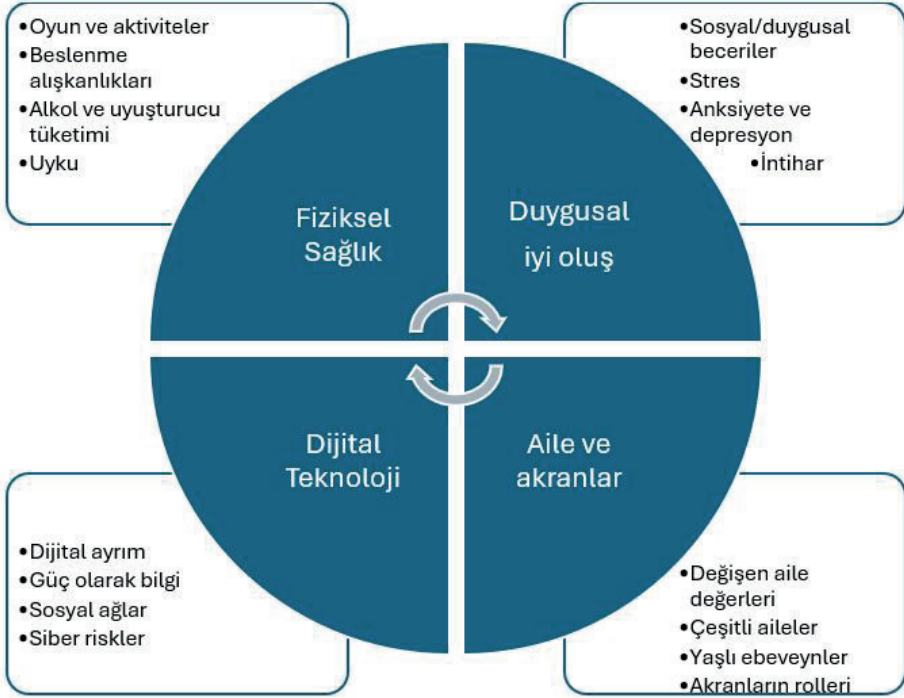
Çocuklar ve Siber Zorbalık

Teknolojinin hayatımıza hızla entegre olmasıyla birlikte, dijital dünyada yer alan çocukların sayısı da giderek artmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 2024 yılında çocukların %91,3'ü internet kullanırken, dijital oyunlar ve çevrimiçi platformlar da en fazla vakit geçirilen alanlar arasında yer almaktadır (TÜİK, 2024). Ancak dijital dünyada, çocuklar karşılaştıkları tehditlerin farkında olmayabilirler. Bunun en büyük nedeni, birçok çocuğun çevrimiçi ortamda deneyim eksikliği yaşaması ve bu durumun onları dijital zorbalık gibi olumsuz etkileşimlere karşı savunmasız bırakmasıdır. Özellikle, çevrimiçi oyunlar ve sosyal medya platformlarında, çocuklar kimliklerini gizleyerek daha rahat etkileşimde bulunurlar. Ancak bu anonimlik, maalesef onların daha fazla zarara uğramasına yol açabilir.

Tablo 2'de çocukların günümüzde hangi unsurlarla ilişki halinde oldukları özetlenmektedir. Dört ana temadan her biri ayrı ayrı önemli olmakla birlikte; çalışmanın odak noktasını oluşturan dijitalleşme/teknolojinin çocuklar

üzerindeki etkisi ön plana çıkarılmaktadır. Buna göre, günümüzde artan dijitalleşme çocuklar üzerinde siber riskleri de beraberinde getirmektedir. Siber zorbalık da bu risklerin en önemlilerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Tablo 2. 21. Yüzyıl Çocukları: Dört Ana Tema

Kaynak: Burns ve Gottschalk, 2019, s. 20.

Günümüzde çocukların doğasını ve çocukluğun dönüşen bağlamına ilişkin anlayışı işlevsel hale getiren dört temel temaya odaklanılan tablo 2’de görülen bu dört temanın birbiriyle ilişkili olduğu ve daha geniş toplumsal eğilimlerle de etkileşim halinde olduğu ifade edilmektedir. Sosyoekonomik olarak dezavantajlı bireylerin uyuşturucu kullanımı gibi riskli yaşam tarzı davranışlarına girme olasılığı daha yüksektir. Ayrıca fiziksel aktivite ve yeşil alan için güvenli tesisler de dahil olmak üzere hizmetlere (maliyetler, konum, ulaşım) erişimlerinin azalması olasılığı daha yüksektir. Dolayısıyla günümüzde oldukça derinden yaşanan eşitsizlik bu ilişkilerin temel belirleyicisi konumundadır (Burns ve Gottschalk, 2019, s. 20).

Siber zorbalık tablo 2’de detaylı bir şekilde görüldüğü üzere, çocukların fiziksel sağlığını doğrudan ya da dolaylı bir şekilde etkileyebilir. Fiziksel sağlık açısından düşünüldüğünde uyku bozuklukları, yeme alışkanlıkları, hareketsizlik gibi unsurlar ilk akla gelenlerdir. Öte yandan özgüven kaybı, anksiyete ve depresyon, yalnızlık ve sosyal izolasyon ve nihayetinde intihar düşüncesi siber zorbalık sonucu oluşan duygusal tahribata örnektir. Bununla birlikte siber riskler, akranların ve ailelerin rollerinin değişmesi siber zorbalık ve çocuk arasındaki ilişkide üstünde durulması gereken önemli konuların başında gelmektedir.

İster yeni beceriler edinmek ister uzaktaki ve yakındaki arkadaşlar ve aile ile bağlantı kurmak olsun; günümüzde internet çocukların hayatlarında merkezi bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte çocuklar internette ne kadar çok zaman geçirirlerse, siber zorbalık, cinsel içerikli mesajlaşma ve kullanıcı tarafından oluşturulan zararlı içerik gibi dijital risklere o kadar çok maruz kalırlar. Hangi çocukların dijital risklere ve zorlayıcı internet kullanımına karşı daha savunmasız olduğunu tespit etmek, onları korumaya yardımcı olmak için önemlidir (Burns ve Gottschalk, 2019, s. 24).

Dijital ortamlar, çocukların kendilerini daha özgür hissetmelerine neden olsa da bu özgürlük bazen olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Özmen, 2018, s.959). Çevrimiçi etkileşimde fiziksel mesafe ve anonimlik gibi unsurlar, başkalarına zarar verme eğilimini artırabilir. Bu durum, çocukları manipülasyonlara ve zorbalığa daha açık hale getirir. Siber zorbalık, teknolojinin sunduğu anonimlik sayesinde giderek daha yaygın hale gelmiştir (Özmen, 2018, s. 959). Dijital oyunlar ve sosyal medya platformları gibi anonim ortamlar, zorbalık yapan kişilerin kimliklerini gizleyebilmesi nedeniyle bu tür olumsuz davranışların daha kolay ve yaygın bir şekilde gerçekleşmesine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, siber zorbalık mağdurlarının yaşadıkları olumsuz deneyimlerin etkisiyle intikam alma dürtüsü geliştirebildiği ve zamanla kendilerinin de saldırgan davranışlar sergileyebildiği görülmektedir. Bu durum, bireyin maruz kaldığı zorbalığı içselleştirerek benzer şiddet davranışlarını tekrar etmesiyle karakterize edilen “şiddet döngüsü” kavramı çerçevesinde değerlendirilebilir. Dolayısıyla, dijital şiddet ve saldırganlık bağlamında, mağdur ve zorba rollerinin sıklıkla iç içe geçtiği söylenebilir

(Tozzo, Cuman, Moratto ve Caenazzo, 2022, s. 12). Ancak bununla birlikte çocukların dijital ortamda maruz kaldıkları her mağduriyet ya da şiddetin siber zorbalık olarak adlandırılmayacağı belirtilmektedir (Gottschalk, 2022, s. 12).

Çocukların medya okuryazarlık seviyesi, çevrimiçi etkileşimlerini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Ne yazık ki, medya okuryazarlık seviyeleri yüksek olmayan çocuklar, internetin tehlikeleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları için siber zorbalığa daha yatkın hale gelebilirler. Medya okuryazarlığı, bireylerin çeşitli kitle iletişim araçlarıyla yayılan medya içeriklerine ulaşabilme, bu içerikleri doğru bir şekilde kavrayabilme, yorumlayabilme ve analiz edebilme yeteneğidir (Özmen, 2018, s. 964). Bu eksiklik, dijital ortamda karşılaşılan olumsuz deneyimlerin çocuklar üzerindeki etkilerini artırarak, uzun vadede çocukların ruhsal ve psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilir. Çocukların dijital ortamlarda yaşadıkları zorbalık, yalnızca fiziksel ya da psikolojik değil, aynı zamanda sosyal gelişimlerini de tehdit eden önemli bir sorundur.

Araştırmalar, küçük yaş gruplarındaki çocukların siber zorbalığa daha fazla maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, zorbalık yapan kişilerin yaşlarının daha büyük olduğu ve dijital oyunlar ile sosyal medya platformlarında bu davranışların daha sık görüldüğü gözlemlenmiştir. Örneğin, Akça Baştürk ve arkadaşlarının bir araştırması, çocukların siber zorbalığa karşı yeterli farkındalığa sahip olmadığını ve bu nedenle yaşadıkları olumsuz deneyimlerin fark edilmediğini göstermektedir (Akça Baştürk ve ark., 2015, s. 22). Bu durum, siber zorbalığın daha fazla yayılmasına neden olabilmektedir. Diğer taraftan, sekizinci sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha fazla zorbalık yaptıkları, ancak altıncı sınıf öğrencilerinin daha fazla zorbalığa maruz kaldıkları belirlenmiştir (Ayas ve Horzum, 2012, s. 372).

Sonuç olarak, dijital dünyanın çocuklar üzerindeki etkisi sadece eğlenceyle sınırlı kalmamaktadır. Çocukların çevrimiçi etkileşimlerinin artması, siber zorbalık gibi ciddi sosyal sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu noktada, dijital zorbalıktan çocukları koruyabilmek için ebeveynler, eğitimciler ve toplumun diğer kesimlerinin birlikte hareket etmesi büyük önem taşımaktadır. Çocuklara yönelik dijital medya kullanımı eğitimleri verilmesi ve siber

zorbalığa karşı bilinçli bir toplum oluşturulması, bu sorunun önlenmesi adına atılacak önemli adımlar olacaktır.

ÇOCUKLARIN ÇEVİRİMİÇİ OYUN PLATFORMLARINDA KARŞILAŞTIĞI SİBER ZORBALIK RİSKİ

Çevrimiçi Oyun Platformları ve Çocuklar

Çevrimiçi oyunlar, çocuklar için hem eğlenceli hem de öğretici deneyimler sunarken, sosyal etkileşimler ve oyun içerikleri nedeniyle bazı riskler de barındırmaktadır. Bu platformlar, çocuklara olumlu sosyal deneyimler sunabilse de oyun bağımlılığı, siber zorbalık ve psikolojik etkiler gibi olumsuz sonuçlara da zemin hazırlayabilir. 'Türkiye' de dijital oyunlar, çocuklar arasında hızla popülerlik kazanmış olup 2024 yılı itibarıyla çocukların %74'ü dijital oyun oynadığı belirtilmektedir (TÜİK, 2024). Çevrimiçi oyunların, çocukların sosyal etkileşimlerini ve psikolojik gelişimlerini büyük ölçüde etkilediği görülmektedir.

Oyun içindeki hakaretler, dışlama ve tehditler gibi olumsuz etkileşimler, çocukların siber zorbalıkla tanışmasına neden olmaktadır. Siber zorbalık ve dijital oyunlar arasındaki ilişki, çocukların internet kullanım süreleriyle doğru orantılıdır. İnternette daha fazla vakit geçiren çocuklar, siber zorbalığa uğrama riskiyle daha sık karşılaşmaktadır. Araştırmalara göre, çevrimiçi fırsatlar arttıkça çocukların dijital dünyada zarar görme ihtimalleri de artmaktadır (Akca ve Sayımer, 2017, s. 12). Bu zararlar, çocukların yalnızca bireysel güvenliğiyle sınırlı kalmayıp, duygusal ve sosyal gelişimlerinde de geniş çaplı etkiler yaratmaktadır.

Oyunların içerik türleri ve oyuncular arasındaki etkileşim biçimleri, çocukların psikolojik sağlıklarını doğrudan etkileyebilir. Örneğin, çevrimiçi oyunlarda maruz kalınan olumsuz içerikler, çocukların gerçek dünyadan uzaklaşmalarına, akademik başarılarında düşüşe ve sosyal yaşamlarında gerilemelere neden olabilir (Yücel, 2019, s. 350). Ayrıca, bu oyunların çocuklar üzerinde bir paralel gerçeklik yaratarak onların sosyal becerilerini olumsuz etkilediği gözlemlenmektedir. Çocukların bu gibi olumsuzluklardan korunması için oyun içeriklerinin kontrolü ve güvenli oyun ortamlarının sağlanması gereklidir.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na bağlı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından yapılan bir saha araştırmasında, 15-16 yaş grubundaki çocukların %23'ünün müstehcen mesajlar aldığı ve %52,2'sinin internette siber zorbalığa şahit olduğu belirtilmiştir (AA, 2023). Bu veriler, dijital şiddetin okul içi ve dışı ortamlarda çocuklar arasında önemli bir sorun olduğunu ve anonimlik ile mesafe unsurlarının zorbalık ve kötüye kullanım davranışlarının yayılmasına ortam sağladığını işaret etmektedir. Benzer şekilde, Avrupadaki 9-16 yaş grubundaki çocukların %21'i internette zorbalığa maruz kalmış, %25'i ise çevrimiçi içeriklerden dolayı endişe duymaktadır (Livingstone vd, 2020). Dolayısıyla, çocukların çevrimiçi ve fiziksel ortamda korunmasına yönelik kapsamlı politika ve müdahalelerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Çevrimiçi oyunlar çocukların sosyal, duygusal ve psikolojik gelişimleri üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkilere sahiptir. Ancak, şiddet, zorbalık ve oyun bağımlılığı gibi risklerin farkında olunması, bu tür oyunların daha güvenli hale getirilmesi ve çocukların bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Ailelerin ve eğitimcilerin iş birliği içinde, çocukların dijital dünyada güvenli bir şekilde etkileşimde bulunmalarını sağlaması, bu risklerin etkilerini azaltmak için kritik bir adımdır.

Bahsi geçen durumlara ilişkin mevcut endişe, ergen sosyalleşmesinin farklı bağlamlarını dikkate alarak siber zorbalığı ve psikososyal değişkenlerle ilişkisini analiz eden çalışmaların sayısında bir artışa yol açmıştır. Birçok çalışma, siber zorbalığın analizinde aile ilişkilerinin farklı yönlerinin önemini vurgulamaktadır. Örneğin aile işleyişi, ebeveyn sosyalleşme stilleri ve aile atmosferi vb. Bu bağlamda sevgi ve duygusal bağın aktarılmasının bir yolu olan ve aynı zamanda aile işleyişinin temel bir bileşeni ve ergenlerin psikososyal uyumunun bir belirleyicisi (Romero-Abrio, 2019, s. 1) olan çocuk-ebeveyn iletişimi siber zorbalığın minimize edilmesinde ön plana çıkmaktadır.

Siber Zorbalığın Psiko-Sosyal Etkileri

Çevrimiçi oyunlar ve sosyal medya, çocukların dijital dünyadaki ilk deneyimlerini yaşadıkları platformlar olarak büyük bir öneme sahiptir. Ancak, bu platformlar aynı zamanda olumsuz davranışların yayılabildiği alanlar haline gelmiştir. Özellikle siber zorbalık, fiziksel karşılaşmalar gerektirmeksizin

mağdurlar üzerinde ciddi psikolojik etkiler bırakmakta ve bu etkiler yalnızca kısa vadede kalmayıp, uzun vadeli travmalara yol açabilmektedir.

Zorbalığa uğrayan çocuklar, genellikle yalnızlık, depresyon, anksiyete ve özgüven kaybı gibi sorunlarla karşılaşır (Korkmaz, 2016a, s. 78). Ayrıca, sosyal ilişkilerinde derin olumsuzluklar yaşanabilir. Bu çocuklar, zamanla dışlanma ve izolasyon hissi yaşayarak okulda ve günlük yaşamda zorlanabilirler. Çocukların yaşadıkları zorbalık deneyimlerini çoğunlukla aileleri ya da öğretmenleri ile paylaşmamaları, bu durumun daha da derinleşmesine yol açar. Bu yalnızlık, çocukların psikolojik destek almalarını engelleyebilir ve ruhsal sağlıklarını daha da kötüleştirebilir (Kurtuluş, 2024, s. 243). Dolayısıyla siber zorbalık sonucu, mağdur bireyde peşi sıra birçok travma ortaya çıkması olası görünmektedir.

Tablo 3. Siber Zorbalığa Maruz Kalmanın Psikolojik, Sosyal ve Akademik Etkileri

Psikolojik Etkileri	Sosyal Etkileri	Akademik Etkileri
Üzüntülü olma	Özsaygının düşmesi	Okula gitmekten korkma
Yoğun bir stres yaşama	Akran ilişkilerinde çatışma	Öğrenmede sorun yaşama
Kendini değersiz hissetme	Başkalarına güvenmeme	Okuldan kaçma
Kendisi hakkında bilgilerin öğrenilmesinden utanma	Arkadaşlık ilişkisi kurmada güçlük yaşama	Ders başarısının düşmesi

Kaynak: Korkmaz, 2016a, s. 79.

Zorbalığa uğrayan çocukların karşılaştıkları psikolojik ve sosyal etkiler, yalnızca çevrimiçi dünyada kalmaz, gerçek dünyadaki ilişkilerini de etkiler. Siber zorbalık mağdurları, çevrimiçi ortamda yalnızlık ve dışlanma hissi yaşayarak sosyal izolasyona sürüklenebilirler. Bu da psikolojik sorunların artmasına neden olabilir. Korkmaz (2016a), bu süreci tablo ile net bir şekilde ortaya koymuş ve siber zorbalığın kısa vadeli etkilerinin yanı sıra, uzun vadede okul başarısını ve sosyal ilişkileri de olumsuz şekilde etkilediğini göstermektedir. Tablo 3, siber zorbalığa maruz kalan çocukların psikolojik, sosyal ve akademik gelişimleri üzerindeki etkilerini özetlemektedir. Psikolojik etkiler arasında çocukların üzgün olma, yoğun stres yaşama, kendilerini değersiz hissetme gibi duygusal bozukluklar yer almaktadır. Sosyal etkilerde ise çocuklar, arkadaşlık ilişkilerinde zorluklar yaşamakta ve başkalarına

güvenme konusunda sıkıntılar çekmektedir. Akademik alanda ise çocukların okuldan kaçma eğilimleri gösterebileceği ve ders başarılarında düşüşler yaşayabilecekleri belirtilmektedir.

Çocukların yaşadığı bu etkiler, sadece onları travmatize etmekle kalmamakta; aynı zamanda akademik yaşamlarını da zorlaştırabilmektedir. Bu bağlamda okula gitmekten korkma, okuldan kaçma ve derslerde başarı kaybı gibi olumsuzlukların ortaya çıkma ihtimali oldukça yüksektir. Çocuklar, zorbalık nedeniyle kendilerini değersiz hissedebilir ve bu durum derslerine olan ilgilerini azaltabilir. Öte yandan siber zorbalığa maruz kalan çocukların anksiyete, korku ve okulda başarı kaybı gibi sorunlarla karşılaşabildikleri ifade edilmektedir. Siber zorbalık davranışı sergileyen çocukların ise kuralları çiğneme ve saldırganlık gibi davranış bozukluklarına eğilimli oldukları belirtilmektedir (Korkmaz, 2016a, s.79).

Çevrimiçi zorbalık, sosyal çevreye de zarar verebilecek bir potansiyele sahiptir. Zorbalığa uğrayan çocuklar, dışlanma ve alay edilme gibi durumlar nedeniyle depresyon, düşük benlik saygısı ve sosyal izolasyon gibi sorunlarla karşılaşabilirler (Korkmaz, 2016a, s. 77). Ayrıca, düşük benlik saygısının, çocukların siber zorbalıkla karşılaşma olasılıklarını artırırken, yüksek benlik saygısının bu tür saldırılara karşı koruyucu olabileceği (Yurdakul, 2020, s. 40) savunulmaktadır.

Toplumun geleceği olarak kabul edilen çocuklar, hem bedensel hem de ruhsal anlamda gelişimini tam olarak tamamlayamadıkları düşüncesi ile risk altında bulunmakta ve dolayısıyla da özel politikalara ihtiyaç duymaktadırlar. Toplumsal yaşam içerisinde karşılaşılacak pek çok istismar şekline karşı kendini koruma imkânı yeterince bulunmayan çocukların hem beden hem de zihin olarak bir bütün halinde korunmaları toplumla birlikte devletlerin de görev ve sorumluluğu olarak görülmektedir (Karakaş ve Çevik, 2016, s. 904).

SİBER ZORBALIKLA MÜCADELE

Siber zorbalık, özellikle çocukların dijital dünyada daha fazla zaman geçirmeye başlamasıyla birlikte önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu sorunun çözülmesi için farklı paydaşların (ebeveynler, okullar, oyun platformları, yasalar ve uluslararası toplum) aktif bir şekilde iş birliği yapması

gerekmektedir. Aşağıda, siber zorbalıkla mücadele için öne çıkan çözüm yolları detaylandırılmaktadır.

Ebeveynlerin Rolü

Ebeveynler, çocuklarının dijital dünyadaki güvenliği ve davranışları üzerinde kritik bir rol oynamaktadır. Çocukların çevrimiçi tehditlere karşı bilinçli ve hazırlıklı olmaları için ebeveynlerin aktif bir tutum sergilemeleri önemlidir. Araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarının zorbalık ve siber zorbalığa karışmasında önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Özellikle fiziksel ceza, psikolojik baskı, duygusal ilgisizlik, yetersiz iletişim, özerkliğin desteklenmemesi ve aşırı davranış kontrolü gibi ebeveyn tutumları, çocukların zorbalığa maruz kalma veya zorba olma ihtimalini artırmaktadır. Bu nedenle, ebeveynlerin hem çocuklarının bu tür şiddet olaylarına eğilimlerini fark etmelerini sağlamak hem de çocuklarına destek olabilecekleri en iyi yöntemleri öğrenmeleri için, ebeveynlerin dâhil edildiği müdahale ve önleme programları büyük önem taşımaktadır (Gómez-Ortiz, Apolinario, Romera, ve Ortega-Ruiz, 2019, s.12)

Ebeveynlerin, çocuklarını internet kullanımı konusunda eğitmeleri, onları yalnızca siber zorbalıktan korumakla kalmamakta; aynı zamanda dijital dünyada daha bilinçli ve sorumlu bireyler olmalarını da sağlamaktadır. Aile içinde sağlanan güçlü iletişim, çocukların siber dünyada karşılaşabilecekleri zorluklarla başa çıkabilmelerine yardımcı olmakta ve onları bu konuda daha güvenli bir şekilde yönlendirebilmektedir (Navarro, Yubero ve Larrañaga, 2016, s. 109). Araştırmalar, ebeveynlerin tutumlarının ve aile içi ilişkilerin, çocukların siber zorbalıkla ilişkili davranışlarını etkilediğini göstermektedir. Baskıcı ve otoriter ebeveyn tutumları, siber zorbalık davranışlarını artırabilirken, güçlü aile ilişkileri çocukların siber zorba olma ya da mağduriyet yaşama olasılığını azaltmaktadır. Aile içindeki sorunların ise bireyleri siber zorba veya mağdur olma eğilimine yönlendirebileceği (Erbiçer, 2020, s. 214) ifade edilmektedir.

Ailelerin eğitim düzeyi, ebeveynlerin evli ya da boşanmış olmaları ve çocuklarının internet kullanımını izleme durumu gibi faktörler, çocukların siber zorbalık düzeylerini belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Karlier Soydaş'ın (2011) çalışması, ebeveynlerin izleme düzeylerinin çocukların siber zorbalık yapma veya mağdur olma durumlarını değiştirdiğini göstermektedir.

Özellikle, ebeveyn denetimi algılayan çocuklar daha az siber zorbalığa maruz kalırken, kız çocuklarının daha fazla siber zorbalığa uğradığı gözlemlenmiştir (Karlher Soydaş, 2011, s. 97). Bu durum, ebeveynlerin aktif izleme ve denetim rollerinin çocukların çevrimiçi davranışlarını olumlu şekilde etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarının dijital oyun alışkanlıklarını izlemeleri ve oyun platformlarındaki şikâyet mekanizmalarını etkin bir şekilde kullanmaları oldukça önemlidir. Ayrıca, ebeveynlerin dijital dünyadaki çocuk davranışlarını daha iyi yönlendirebilmeleri için dijital vatandaşlık eğitimi vermeleri büyük bir katkı sağlar. Bu eğitim, çocuklara yalnızca zorbalıkla mücadeleyi değil, aynı zamanda çevrimiçi ortamda etik ve saygılı bir iletişim biçimi kazandırır. İnternet kullanım sürelerini sınırlamak, bloklama ve filtreleme yazılımlarından faydalanmak, çevrimiçi kullanım sözleşmeleri oluşturmak ve çocukların çevrimiçi aktivitelerini izlemek gibi stratejiler, ebeveynlerin dijital dünyada güvenli bir ortam sağlama çabalarına katkıda bulunabilir (Korkmaz, 2016a, s. 81).

Yücel'in (2019) araştırmasına göre, dijital çağ çocuklarının sanal dünyaları, kimliklerinin narsisist bir parçası haline gelmektedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarının sanal dünyayla olan ilişkilerini anlayarak rehberlik etmeleri ve onlara doğru yönlendirmelerde bulunmaları gereklidir. Çocukların oynadığı oyunların içeriğini anlamak, bu oyunların çocuklar üzerindeki etkilerini değerlendirmek ve çevrimiçi tehditlere karşı onları bilinçlendirmek, siber zorbalığın önlenmesi açısından önemli bir adımdır. Araştırmalar, ebeveyn gözetiminin ergenler arasındaki riskli davranışları azalttığını ve çocukların yaşadıkları olumsuz deneyimleri aileleriyle paylaşmalarını kolaylaştırdığını ortaya koymaktadır (Korkmaz, 2016a, s. 80).

Açık aile iletişiminin çocuk-ebeveyn ilişkisini güçlendirdiği ve bunun siber zorbalığa karşı koruyucu bir faktör olarak hizmet ettiği gözlemlenmiştir. Son zamanlarda aile iletişimi ile siber zorbalık arasındaki bağlantıyı açıklamak için diğer faktörlerin analiz edilmesinin önemine dikkat çekilmiştir (Romero-Abrio, 2019, s. 2).

Ebeveynlerin, çocuklarıyla güvene dayalı bir iletişim kurarak onlara rehberlik etmeleri, dijital dünyadaki risklerle başa çıkma becerilerini geliştirebilir. Aile içi ilişkilerin güçlendirilmesi ve ebeveynlerin çocuklarının

dijital davranışlarını bilinçli bir şekilde yönlendirmesi, siber zorbalıkla mücadelede önemli bir koruyucu faktör olarak değerlendirilmektedir.

Okulların ve Eğitimcilerin Katkısı

Siber zorbalık genellikle izole bir şekilde gerçekleşmez ve birçok araştırma, okulda geleneksel zorbalığa maruz kalanların siber zorbalığa maruz kalma olasılığının daha yüksek olduğunu belirtmektedir (Gottschalk, 2022, s. 8). Bu bağlamda okullar, siber zorbalığın erken aşamada tespit edilmesi ve önlenmesi konusunda kritik bir rol oynamaktadır. Eğitimciler, öğrencilerinin dijital dünyada karşılaştığı zorlukları anlamalı ve onlara rehberlik etmelidir. Okullar, dijital zorbalığın olumsuz etkilerinin öğrenciler üzerindeki etkilerini erken tespit etmek ve bu konuda etkin müdahaleler geliştirmek için önemli bir yer tutmaktadır.

•**Dijital Zorbalık Farkındalığı:** Birçok okul, dijital zorbalık konusunda farkındalık yaratmaya yönelik çeşitli etkinlikler ve seminerler düzenlemektedir. Ancak, bu farkındalık programlarının kapsamı ve etkinliği okullar arasında farklılık göstermektedir. Bazı okullar, dijital zorbalığın belirtileri ve etkileri hakkında öğrencilere temel bilgiler sunarken, bazı okullarda bu konuda yeterli eğitim materyali ve kaynak bulunmamaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2022).

•**Öğrenci Eğitimi ve Destek:** Eğitimciler, dijital zorbalığa maruz kalan öğrencilere yönelik destek çalışmalarına önem vermektedir. Okullarda psikolojik danışmanlar ve rehber öğretmenler, zorbalık mağduru öğrencilerle birebir görüşmeler yaparak psikolojik destek sağlamaya çalışmaktadır. Ancak, bu desteklerin kapsamı okulun imkânlarına ve personel sayısına bağlı olarak değişiklik göstermekte, bazı okullarda yeterli profesyonel destek sağlanamamaktadır. Öğrencilere zorbalıkla başa çıkma becerilerini kazandırmaya yönelik programlar ise sınırlı sayıda ve sıklıkla uygulanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2022)..

•**Zorbalıkla Mücadelede Okul Yönetiminin Rolü:** Okul yönetimleri, dijital zorbalıkla mücadelede belirli politikalar geliştirmekte, ancak bu politikaların uygulanma düzeyi ve etkinliği farklılık arz etmektedir. Bazı okullar, internet ve cep telefonu kullanımıyla ilgili kurallar belirleyerek dijital ortamda güvenliği sağlamaya çalışırken, bu kuralların takip ve denetimi yeterince sıkı olmamaktadır. Ayrıca, zorbalık vakalarının bildirilmesi ve

çözümü konusunda okul yönetimleri ile öğretmenler arasında koordinasyon eksiklikleri gözlemlenmektedir. Ailelerle iş birliği ise genellikle sınırlı düzeydedir ve velilerin dijital zorbalık konusunda bilinçlendirilmesi için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2022).

Sonuç olarak, okulların ve eğitimcilerin siber zorbalıkla mücadele noktasında aktif bir rol alması, hem öğrencilerin dijital dünyada karşılaştıkları tehditlerden korunmalarını hem de sosyal ve psikolojik açıdan güvenli bir okul ortamında eğitim almalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda, okul çalışanları ve yöneticileri, dijital zorbalıkla mücadele konusunda birbirleriyle iş birliği yaparak, öğrencilerin bu tür olumsuz deneyimlerden korunmalarını sağlamalıdır.

Siber Zorbalıkla Mücadelede Uluslararası Çalışmalar

Çevrimiçi zorbalık, yalnızca yerel bir sorun olmayıp, küresel bir tehdit haline gelmiştir. Bu soruna karşı farklı ülkeler, dijital dünyada güvenliği artırmaya yönelik çeşitli projeler geliştirmiştir. Bu projeler, teknoloji, yapay zekâ ve dijital okuryazarlık gibi araçlarla siber zorbalığa karşı etkin çözümler sunmayı amaçlamaktadır. Aşağıda, farklı ülkelerde hayata geçirilen önemli projeler ve bu projelerin sağladığı katkılar yer almaktadır.

Tablo 4. OECD Ülkelerinde Siber Zorbalık Politikaları ve Uygulamaları

Hedef	Tedbir Örnekleri
Farkındalık Artırma	Paydaşları (ebeveynler, öğretmenler, çocuklar) siber zorbalık hakkında bilgilendirmek için kampanyalar ve web siteleri
Raporlama Mekanizmaları	Ebeveynlerin, öğretmenlerin veya çocukların siber zorbalığı bildirmeleri ve yardım talep etmeleri için yardım hatları, telefon hatları ve dijital raporlama mekanizmalarının dahil edilmesi
Politikalar ve Yasalar	Siber zorbalığı ele almak için politika veya yasal çerçeveler; politika yaklaşımları, okullar veya bölgeler tarafından benimsenecek eylem planlarını veya çerçeveleri içerebilir; yasal tepkiler siber zorbalığa özel olabilir veya siber zorbalığı taciz, hakaret veya telif hakkı gibi mevcut yasalar aracılığıyla ele alabilir

İnternet Güvenliği Desteği	Birçok sistemde dijital güvenliği ve/veya dijital okuryazarlığı teşvik etmekle görevli belirli kurumlar veya merkezler; genellikle okullara veya öğretmenlere öğrencilere siber zorbalık gibi dijital riskleri öğretmeleri için kaynaklar da sağlar
Siber Zorbalık Müdahaleleri	Genellikle okullarda uygulanan, beceri geliştirmeye ve olumlu akran ilişkilerini teşvik etmeye odaklanan müdahaleler; Kanıtlar zorbalık karşıtı müdahalelerin de siber zorbalığı azaltmada etkili olabileceğini gösterse de bazı müdahaleler özellikle siber zorbalık için geliştirilmiştir

Kaynak: OECD, 2022, s. 32.

Amerika Birleşik Devletleri’nde zorbalıkla mücadele amacıyla oluşturulan StopBullying.gov platformu, çeşitli devlet kurumlarının iş birliğiyle, zorbalığın tanımı, türleri, etkileri ve önlenmesi konularında kapsamlı bilgiler sunmaktadır. Bu platform, ebeveynler, eğitimciler ve öğrenciler için eğitim materyalleri, siber zorbalıkla ilgili rehberlik ve çeşitli kaynaklar sağlamaktadır.

Özellikle, SAMHSA tarafından geliştirilen KnowBullying uygulaması, ebeveynlerin çocuklarıyla zorbalık hakkında etkili bir şekilde konuşmalarını ve stratejiler geliştirmelerini desteklemektedir. Ayrıca, platform, zorbalıkla ilgili yasal haklar ve politikalar hakkında bilgilendirme yaparak, mağdurların ve ailelerinin haklarını bilmelerini sağlamaktadır. StopBullying.gov, toplulukların zorbalıkla mücadelede nasıl rol alabileceğine dair rehberlik sunarak, okullarda ve toplumda güvenli ve destekleyici bir ortam oluşturmayı hedeflemektedir. (StopBullying.gov, 2023).

Avustralya, çevrimiçi zorbalıkla mücadelede önemli adımlar atmıştır. 2022 yılında geliştirilen “E-safety for Children” uygulaması, çocukları çevrimiçi risklere karşı eğitirken, ebeveynlere de rehberlik sağlamaktadır (eSafety Commissioner, 2022). 2023 yılında başlatılan “iMatter” projesi ise gençler arasında dijital güvenli davranışları teşvik etmeyi ve zorbalık mağdurlarına psikolojik destek sunmayı hedeflemektedir (iMatter Project, 2023). Avustralya’daki “eSafety Commissioner” kurumu ise dijital zorbalık vakalarını izleyip, zararlı içerikleri raporlama ve mağdurlara hukuki destek sağlama gibi görevler üstlenmektedir (eSafety Commissioner, 2022).

Yeni Zelanda 2022 yılında “Digital Safety App” adlı bir uygulama geliştirmiştir. Bu uygulama, çocukların çevrimiçi deneyimlerini izleyerek,

onlara güvenli internet kullanımı konusunda rehberlik etmektedir (Digital Safety App - New Zealand, 2022). Finlandiya ise 2023 yılında “Cyberbullying Detection Tool” adlı bir araç geliştirmiştir. Bu araç, sosyal medya platformlarında siber zorbalık olaylarını otomatik olarak tespit etmekte ve anında müdahale edilmesini sağlamaktadır (Cyberbullying Detection Tool - Finland, 2023).

Yunanistan’da zorbalık ve siber zorbalık farkındalığına adanmış tematik bir hafta bulunmaktadır ve bu hafta boyunca okullarda farkındalık artırma faaliyetleri uygulanmaktadır. Bu uygulama, İnternet Güvenliği Planı’na dahil edilmiştir. İrlanda ise Webwise adında bir merkez kurmuştur. Bu merkez konu hakkında çeşitli kaynaklar geliştiren İrlanda İnternet Güvenliği Farkındalık Merkezi’dir. Amacı; öğretmenlerin İnternet güvenliğini öğretimlerine entegre etmelerine yardımcı olmak ve ebeveynlere bilgi sağlamaktır. Webwise Gençlik Danışma Paneli, siber zorbalık gibi konularda gençlere yönelik farkındalık kaynakları ve kampanyalar geliştirilmesine yardımcı olmuştur. 2013 Zorbalık Eylem Planı, siber zorbalığı açık bir zorbalık biçimi olarak kabul etmektedir. Ardından, İlköğretim ve Ortaöğretim Okulları için Zorbalık Önleme Prosedürleri geliştirilmiş ve bu prosedürler tüm okullar için zorunlu hale getirilmiştir. Bu prosedürler, okullara zorbalığı önleme ve bununla mücadele etme konusunda yön ve rehberlik sağlamaktadır. Kanada’da, Zorbalık ve Siber Zorbalığa Karşı Mücadele için Saskatchewan Eylem Planı Kasım 2013’te yayınlanmıştır. Bu duyurunun ardından, siber zorbalığa karşı mücadelede yeterliliklerin teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmış ve bu doğrultuda Saskatchewan Okullarında Dijital Vatandaşlık Eğitimi başlatılmıştır. Hollandada ise, okulların, ebeveynlerin ve çocukların (siber) zorbalık vakalarını bildirebilecekleri en az bir kişiyi belirten ve okuldaki politikaları koordine eden bir güvenlik planına sahip olmaları, yasa gereği zorunlu hale getirilmiştir. Eğitim konseyleri, okulların politikalarını geliştirmelerine yardımcı olabilir. Belçika’da ise polis, STK’lar ve çocuk odaklı derneklerle iş birliği yaparak önleme ve bilgilendirme kampanyaları düzenlenmektedir. Bu bilgilendirme kampanyaları, öğrencilere yönelik olup, ebeveynler için de çocuklarının okulda zorbalığa uğraması durumunda ne yapabileceklerine dair bir broşür sunulmaktadır. Hem öğretmenler hem de zorbalığa uğrayan öğrencilerin ebeveynleri için ayrı ücretsiz yardım hatları mevcuttur.

Ebeveynler için sağlanan bu hat, psikolojik, sosyal, yasal ve idari süreçlerle ilgili prosedürler konusunda da destek sunmaktadır.

2015 yılında, Technologies de l'Information et de la Communication pour l'Enseignement (TICE) projesi, öğretmenlerin siber zorbalık da dahil olmak üzere çevrimiçi davranış ve tutumları ele almalarına yardımcı olacak araçlar içeren 'Sosyal Ağları Fethetmek' konulu bir dosya hazırlamıştır. Bu dosya, öğretmenlere iyi uygulama örneklerinin yanı sıra sınıflarında kullanabilecekleri kaynaklar ve araçlar sunmaktadır. Medya Eğitimi Yüksek Kurulu ise öğretmenler için medya okuryazarlığını teşvik etmek amacıyla, siber zorbalığı nasıl önleyeceklerine dair pedagojik dosyalar hazırlamıştır (Burns ve Gottschalk, 2019, s. 230).

Bu projeler, dijital dünyada karşılaşılan zorbalık sorununa çözüm bulmak amacıyla teknoloji ve dijital okuryazarlık gibi yenilikçi yöntemlerin etkin kullanımını göstermektedir. Uluslararası düzeyde başlatılan bu girişimler, farklı ülkelerde siber zorbalıkla mücadelede önemli adımlar atılmasına yardımcı olmuştur.

Türkiye' de Siber Zorbalıkla Mücadele Çalışmaları

Çevrimiçi zorbalık, günümüzde çocukların dijital güvenliğini tehdit eden önemli bir sosyal sorun haline gelmiştir. Dijital ortamın hızla yayılması ve teknoloji kullanımının artmasıyla birlikte, siber zorbalık vakaları da giderek çoğalmaktadır. Bu bağlamda, siber zorbalıkla mücadele etmek için hukuki düzenlemeler, devlet politikaları ve sivil toplum çalışmaları büyük bir önem kazanmaktadır. Hem Türkiye' de hem de dünya genelinde çocukların dijital haklarının korunması ve zorbalıkla mücadele için çeşitli adımlar atılmaktadır. Türkiye' de siber zorbalıkla mücadeleye yönelik çeşitli yasal düzenlemeler ve stratejiler bulunmaktadır. Bu bölümde, çevrimiçi zorbalıkla mücadeledeki mevcut yasal düzenlemeler, devlet politikaları ve sivil toplumun katkıları ele alınacaktır.

Yasal Düzenlemeler ve Hukuki Çerçeve

Türkiye' de çevrimiçi zorbalıkla mücadeleye ilişkin henüz müstakil bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, siber zorbalık fiilleri mevcut mevzuat kapsamında çeşitli suç tipleri ve koruyucu önleyici hizmetlerle ele

alınmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile ulusal mevzuatlar birlikte değerlendirilmelidir.

Uluslararası düzeyde, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (BM ÇHS), çocukların çevrimiçi ortamda da korunmasını hükme bağlamaktadır. Sözleşmenin 25 sayılı Genel Yorumu, devletlerin çocukların dijital ortamdaki haklarını korumak ve zarar görmelerini önlemek üzere tedbirler almasını zorunlu kılmaktadır (Birleşmiş Milletler, 2014). Ayrıca, çocukların cinsel istismarı ve kötü muamelesine karşı ulusal mevzuatların güçlendirilmesini amaçlayan Avrupa Konseyi Lanzarote Sözleşmesi de bu çerçevede önemli bir uluslararası belgedir (Avrupa Konseyi, 2007).

Türkiye' de çevrimiçi zorbalıkla mücadelede hukuki dayanak oluşturan başlıca mevzuatlar şunlardır:

- 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, çocukların korunmasına ilişkin genel esasları belirlemekte ve koruyucu, önleyici hizmetlerin yürütülmesini sağlamaktadır (Resmî Gazete, 2005).
- 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, internet içerik sağlayıcılarının, yer sağlayıcılarının ve erişim sağlayıcılarının yükümlülüklerini düzenleyerek zararlı içeriklerin engellenmesini ve erişim kısıtlamalarını sağlamaktadır. 2020 yılında yapılan değişikliklerle sosyal medya platformlarının sorumlulukları artırılmıştır (Resmî Gazete, 2007; Resmî Gazete, 2020).
- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK), özellikle çocukların kişisel verilerinin işlenmesinde sıkı kurallar getirmekte ve veri sahiplerinin haklarını güvence altına almaktadır (Resmî Gazete, 2016).
- 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu, eğitim ortamlarında öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasına yönelik görev ve sorumlulukları belirlemektedir (Resmî Gazete, 1973).
- 2024/56 sayılı Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi, okul yönetimlerinin dijital zorbalık da dahil olmak üzere her türlü şiddete karşı koruyucu önlemler almasını öngörmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024).

Bunların yanı sıra, çevrimiçi zorbalıkla mücadelede koruyucu ve önleyici hizmetler kapsamında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından yürütülen çalışmalar da mevzuat dayanağına sahiptir. Örneğin, 2022-2024 dönemini kapsayan Çocukların Korunmasına Yönelik Çevrimiçi Güvenlik Stratejisi ile 7 amaç ve 28 hedef belirlenmiş, “İl İl Türkiye Güvenli İnternet Seminerleri” ile yaklaşık 20 bin öğrenci, öğretmen ve veliye dijital güvenlik eğitimi verilmiştir (AA, 2024).

Ayrıca, Türk Ceza Kanunu (TCK) siber zorbalık kapsamında suç teşkil eden eylemleri düzenlemektedir. Hakaret (TCK m.125), tehdit (TCK m.106) ve özel hayatın gizliliğini ihlal (TCK m.134) gibi suç tipleri çevrimiçi zorbalık eylemlerinde uygulanabilmektedir (Resmî Gazete, 2004). Bu durum, müstakil bir yasanın olmamasına rağmen mevcut mevzuatın siber zorbalıkla mücadelede hukuki dayanak sağladığını göstermektedir.

Siber Zorbalıkla Mücadelede Ulusal Çalışmalar

Siber zorbalıkla mücadele yalnızca yasal düzenlemelere indirgenemez; aynı zamanda kamu kurumlarının çok boyutlu müdahaleleri ve uygulamaları da bu sürecin ayrılmaz bir parçasıdır. Türkiye’de siber zorbalığın önlenmesi, mağdurların korunması ve dijital güvenlik kültürünün yaygınlaştırılması amacıyla çeşitli kamu kurumları tarafından yürütülen eğitim programları, bilinçlendirme kampanyaları, teknolojik destek mekanizmaları ve psikososyal hizmetler bütüncül bir yaklaşımla sürdürülmektedir. Bu alt başlıkta, ilgili kurumların bu alandaki özgül faaliyetleri ele alınmaktadır.

• Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)

BTK, Türkiye’de güvenli internet ortamı sağlamak amacıyla çok boyutlu stratejik girişimler ve kapsamlı politika programları yürütmektedir. BTK bünyesinde kurulan Güvenli İnternet Merkezi, bilinçlendirme, ihbar ve yardım merkezi olarak faaliyet göstermekte; çocukların ve gençlerin dijital ortamdaki risklere karşı korunmasına yönelik çalışmalar yapmaktadır (BTK, 2024a; İnternet Bilinçli ve Güvenli Kullanımı, 2024).

BTK, internet kullanıcılarının destek alabilmesi için hizmet veren İnternetin Bilinçli ve Güvenli Kullanımı İçin Bilgi Destek Hattı (141) aracılığıyla danışmanlık ve rehberlik sağlamaktadır (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2025).

Çocukların güvenli oyun ortamlarında vakit geçirmeleri amacıyla geliştirilen Güvenli Oyun Portalı, çocukların dijital oyunlarda karşılaşabilecekleri riskleri azaltmayı hedeflemekte ve ebeveynlere bu konuda rehberlik etmektedir (BTK, 2020).

BTK'nın kritik yapılarından olan Siber Güvenlik ve Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM), Türkiye'nin siber güvenlik altyapısını korumak, siber tehditlere hızlı müdahale etmek ve ulusal dijital güvenliği sağlamak amacıyla faaliyet göstermektedir (BTK, 2024b).

2022-2024 dönemi için yayımlanan "Çocukların Korunmasına Yönelik Çevrimiçi Güvenlik Stratejisi" kapsamında BTK, yedi amaç ve 28 hedef belirlemiş, bu hedeflerin gerçekleşmesi için düzenli izleme ve değerlendirmeler yapmaktadır. Strateji, çocukların dijital dünyada korunması için kapsamlı bir yol haritası sunmaktadır (AA, 2024).

Eğitim faaliyetleri kapsamında, "İl İl Türkiye Güvenli İnternet Seminerleri" ile yaklaşık 20 bin öğrenci, öğretmen ve ebeveyn, güvenli internet kullanımı konusunda bilgilendirilmiştir (AA, 2024). Ayrıca, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından sunulan "Siber Zorbalığı Önlemek İçin Neler Yapabiliriz?" (BTK, 2024c) ve "Ebeveynler, Siber Zorbalığa Karşı Nasıl Rehberlik Yapabilirler?" (BTK, 2024) adlı kurslar hem çocuklar hem de ebeveynler arasında farkındalık oluşturmaya amaçlamaktadır (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2024).

Bunların yanında, BTK'nın yayımladığı Dijital Mahremiyet, İnternetin Bilinçli Kullanımı ve Teknoloji Bağımlılığı Çalıştay Raporu, dijital mahremiyetin korunması, internetin etik ve bilinçli kullanımı ile teknoloji bağımlılığı gibi konularda politika önerileri sunmakta ve ülkemizde dijital farkındalığı artırmaktadır (BTK, 2023).

Özetle, BTK'nın çok boyutlu çalışmaları, eğitim, destek hizmetleri, yasal düzenlemeler ve teknolojik altyapılar aracılığıyla Türkiye'de güvenli internet kullanımını yaygınlaştırmakta ve özellikle çocukların dijital dünyada korunmasını sağlamaktadır.

- **İçişleri Bakanlığı**

İçişleri Bakanlığı, siber zorbalıkla mücadele kapsamında çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, SİBERAY Projesi ile farkındalık eğitimleri düzenlemiş ve tanımadığınız kişilerden gelen mesajlara cevap vermemek, siber zorbayı engellemek ve delilleri saklamak gibi yöntemlerle mücadele adımlarını tanımlamıştır (İçişleri Bakanlığı, 2022).

Jandarma Genel Komutanlığı da dijital güvenlik ve siber zorbalık konularında eğitimler düzenleyerek çocuklar ve ailelere yönelik bilgilendirme çalışmaları gerçekleştirmektedir. Bu çalışmalar, dijital dünyada karşılaşılan risklere karşı toplumu bilinçlendirmeyi ve koruma sağlamayı hedeflemektedir (İçişleri Bakanlığı, 2024).

- **Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)**

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), okullarda dijital okuryazarlık eğitimleri ve siber zorbalıkla mücadele programlarını kapsamlı bir şekilde yürütmektedir. Yeni eğitim modeli olan Talim ve Yetiştirme Modeli Mükemmeliyet (TYMM) ekseninde, öğrencilerin dijital yetkinliklerini geliştirmek ve çevrimiçi ortamlarda karşılaşılabilecekleri risklere karşı bilinçlendirmek öncelikli hedefler arasındadır (MEB, 2022). TYMM kapsamında verilen dijital okuryazarlık eğitimleri, çocuk ve gençlerin siber zorbalık gibi tehditlere karşı direnç geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

Buna ek olarak, MEB tarafından geliştirilen psikoeğitim programları, öğrencilerin siber zorbalıkla başa çıkma becerilerini güçlendirmeye yönelik psikososyal destek sağlamaktadır. Bu programlar, öğrencilerin özgüvenlerini artırmak, empati ve iletişim becerilerini geliştirmek suretiyle siber zorbalık mağduru olma riskini azaltmayı amaçlamaktadır (MEB, 2022).

Ailelerin de dijital dünyadaki risklere karşı bilinçlendirilmesi amacıyla düzenlenen aile eğitim programları, ebeveynlerin dijital okuryazarlık becerilerini artırmakta ve çocuklarının çevrimiçi güvenliğini desteklemektedir. Özellikle MEB tarafından yayımlanan Ailelere Yönelik Siber Zorbalık ve Güvenli İnternet Kullanımı Kılavuzları, ebeveynlerin çocuklarını dijital ortamlardaki tehditlerden korumaları için rehberlik sağlamaktadır (MEB,

2023). Bu kılavuzlar, ailelerin güvenli internet kullanımı konusunda bilgi ve araçlara erişimini kolaylaştırmakta ve çocukların dijital dünyadaki risklere karşı korunmasına katkı sunmaktadır.

Sonuç olarak, MEB'in TYMM modeli çerçevesinde yürütülen dijital yetkinlik geliştirme, psikoeğitim ve aile eğitim programları, çocuk ve gençlerin siber zorbalıktan korunması için bütüncül ve sistematik bir yaklaşım sunmaktadır.

- **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB)**

ASHB, çocukları dijital dünyanın olumsuz etkilerinden korumak amacıyla Çocuk İçin Dost Uygulamalar (DUY) platformunu hayata geçirmiştir. DUY, çocukların ve ailelerin bilinçlendirilmesi için rehberler, sosyal medya içerikleri ve bilgilendirme çalışmaları sunarken, aynı zamanda siber zorbalık, dijital bağımlılık ve zararlı içeriklerle mücadele etmeyi hedeflemektedir. Ayrıca Bakanlık, ebeveynlere dijital güvenlik önlemleri hakkında rehberlik ederek çocukların çevrimiçi ortamda daha güvenli bir deneyim yaşamalarını sağlamaya yönelik çalışmalar yürütmektedir. DUY platformu, çocuklara zarar verebilecek içeriklerin vatandaşlar tarafından ihbar edilebilmesi için 7/24 hizmet veren bir ihbar hattı da sağlamaktadır (ASHB, 2023).

ASHB tarafından hazırlanan bir diğer program ise Aile Eğitim Programıdır (AEP). Programın amacı, “ülkemizde sağlıklı, mutlu ve müreffeh ailelerin oluşması için ailelerin ve eğitim, hukuk, iktisat, medya ve sağlık alanlarındaki hizmetlerden daha etkili biçimde yararlanmalarına, aile içi süreçlerini işlevselleştirerek aile yaşam kalitelerinin artmasına, sahip olduğu her türlü kaynağı etkili bir şekilde yönetmelerine ve karşılaşılabilecekleri çeşitli risklere yönelik önlemler almalarına katkıda bulunma” şeklinde açıklanmıştır (ASHB, 2025). Program çerçevesinde ailelerin aile eğitimleri ile ilgili temel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak “aile eğitimi ve iletişimi”, “hukuk”, “iktisat”, “medya” ve “sağlık” alanları olmak üzere toplam 5 farklı alan belirlenmiştir. Bu alanlar ve devamında geliştirilen birçok modülle birlikte AEP, ülkemiz için oldukça kapsamlı bir eğitim programı olarak dikkat çekmektedir (Alpaydın, 2019, s. 9-10).

- **Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)**

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), medya içeriklerinin çocuklar ve gençler üzerindeki etkilerini inceleyen ve bu doğrultuda koruyucu politikalar geliştiren bir kamu kurumudur. RTÜK, özellikle dijital medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte çocukların çevrim içi ortamda karşılaştığı riskleri ele alan farkındalık ve eğitim temelli çalışmalar yürütmektedir. Kurum, Avrupa Birliği destekli “Siber Zorbalığa Karşı Dayanıklılık ve Empati Odaklı Yaklaşım” projesi kapsamında çeşitli illerde atölyeler düzenleyerek, gençlerin medya okuryazarlığı ve dijital zorbalık konularında bilinçlenmelerini hedeflemiştir (RTÜK, 2023a). Ayrıca “Çocukların Yeni Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Siber Zorbalık” başlıklı ulusal bir araştırma ile, çocukların medya tüketimi bağlamındaki riskli davranışları tespit edilmiş ve politika önerileri geliştirilmiştir (RTÜK, 2023b).

- **Sağlık Bakanlığı**

Sağlık Bakanlığı, siber zorbalığın ruh sağlığı üzerindeki etkilerini dikkate alarak bireysel düzeyde psikososyal destek mekanizmaları geliştirmektedir. Bu kapsamda, Sağlıklı Hayat Merkezleri (SHM) aracılığıyla yatılı bölge okullarında gerçekleştirilen eğitimlerde; çocuklara güvenli internet kullanımı, sınır koyma becerileri ve mahremiyet bilinci gibi başlıklar altında siber zorbalıkla mücadelede dönük bilgi aktarımı sağlanmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2025a). Ayrıca Bakanlık tarafından organize edilen “Siber Zorbalık ve Aile” temalı video içerik yarışmaları aracılığıyla ebeveynlerin dijital farkındalık düzeyleri artırılmakta, aile içi dijital iletişim kalitesinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2025b).

- **Adalet Bakanlığı**

Siber zorbalığın aynı zamanda hukuki bir mesele olması nedeniyle, Adalet Bakanlığı dijital suçlarla mücadelede önleyici eğitimler ve farkındalık projeleri geliştirmektedir. Bakanlık, il adliyeleri ve emniyet müdürlükleri aracılığıyla okullarda düzenlediği etkinliklerle çocuklara ve ailelere siber suçlar hakkında bilgi vermekte; bu tür davranışların cezai yaptırımlarını açıklamaktadır. Örneğin Samsun’da gerçekleştirilen “Siberay Farkındalık Eğitimi” kapsamında öğrencilere internet dolandırıcılığı, dijital mahremiyet ve siber zorbalık konularında seminerler verilmiştir (Adalet Bakanlığı, 2023).

• Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, enformasyon güvenliği ve medya etiği gibi alanlarda gerçekleştirdiği etkinliklerle siber zorbalığa karşı kurumsal iş birliklerini desteklemektedir. Başkanlık tarafından düzenlenen “Sentetik Medya ve Enformasyon Güvenliği Çalıştayı” gibi akademik etkinliklerde, siber zorbalık gibi dijital çağın etik sorunları tartışılmış ve çözüm önerileri geliştirilmiştir (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2023). Ayrıca RTÜK iş birliğiyle yürütülen gençlik projeleri kapsamında medya okuryazarlığı, dezenformasyonla mücadele ve dijital etik konularında gençlere yönelik eğitim içerikleri hazırlanmıştır (RTÜK, 2023a).

Sivil Toplum Kuruluşlarının Katkıları

Türkiye’deki sivil toplum kuruluşları (STK’lar), dijital güvenlik ve siber zorbalıkla mücadeleye yönelik birçok proje yürütmektedir. STK’lar, dijital güvenlik ve zorbalıkla mücadeleye dair seminerler, eğitimler ve farkındalık kampanyaları düzenleyerek, toplumda bilinç oluşturmaktadır.

Çevrimiçi zorbalıkla mücadele, yalnızca eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleriyle değil, aynı zamanda sağlam hukuki düzenlemelerle de desteklenmelidir. Türkiye’de ve dünya genelinde yapılan yasal düzenlemeler, çocukların dijital güvenliğini sağlamak ve zorbalık mağdurlarını korumak için önemli bir zemin hazırlamaktadır. Ancak, bu alandaki yasal çerçevelerin daha etkili olabilmesi için uygulamada daha fazla denetim ve geliştirme yapılması gerekmektedir. Çocukların dijital haklarının korunması, zorbalığın önlenmesi ve mağdurların hak arama süreçlerinin güçlendirilmesi, siber zorbalıkla mücadelede atılacak adımların temelini oluşturmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocukların her türlü riskten korunması, özellikle son yıllarda ailelerin ve devletlerin öncelikli sorumluluk alanlarından biri haline gelmiştir. Geçmişte çocuk emeğinin sömürülmesine karşı verilen mücadelelerin günümüzde dijital dünyada çocukların maruz kaldığı tehditlere karşı korunma çabalarına evrildiği görülmektedir. Bu süreçte aile kurumu, çocukları dış tehditlerden koruyarak sağlıklı gelişimlerini desteklemek adına kritik bir sorumluluk

üstlenmektedir. Koruma işlevinin etkinliği ise büyük ölçüde aile üyeleri arasındaki iletişimin güçlü, sürekli ve sağlıklı olmasına bağlıdır.

Aile kurumu, sosyal politikanın geleneksel araçları içerisinde sayılmakta ve oldukça önemli bir refah sağlayıcısı konumundadır. Dolayısıyla çocukların korunması ve çok refahının sağlanması, sosyal politikaların en kritik alanlarından biri olarak görülmektedir. Çocuklar fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak gelişim süreçlerinde oldukları için hem devletin hem de toplumun desteğine en çok ihtiyaç duyan gruplardandır.

Dijitalleşmenin yaygınlaşmasıyla birlikte siber zorbalık, özellikle çocuklar ve gençler için ciddi bir tehdit unsuru olarak ortaya çıkmaktadır. İnternet ve çevrimiçi oyun platformlarının yaygınlaşması, çocukların sosyal etkileşimlerini sanal ortama taşımalarını sağlarken, onları siber zorbalığa karşı savunmasız bırakmaktadır. Çocukların dijital okuryazarlık düzeylerinin yetersiz olması, bu tehlikeye karşı duyarlılığı artırmakta; anonimlik ve fiziksel mesafe gibi dijital ortamların sağladığı kolaylıklar ise zorbalık davranışlarının engellenmesini zorlaştırmaktadır. Çevrimiçi oyunların sağladığı anonimlik ve denetimsizlik ortamı, çocuklar arasında hakaret, dışlama, tehdit ve agresif davranışların yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu durum, çocukların psikolojik ve sosyal gelişimini olumsuz etkileyerek uzun vadeli ruhsal sorunlara yol açabilmektedir.

Siber zorbalığın etkileri yalnızca bireysel mağdurları değil, toplumsal yapıyı da derinden etkilemektedir. Dijital etkileşimlerin sosyal beceriler, empati yeteneği ve toplumsal uyum üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, siber zorbalıkla mücadele yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir mesele olarak ele alınmalıdır.

Bu bağlamda, siber zorbalıkla mücadelede aşağıdaki alanlarda çok yönlü ve kapsamlı stratejilerin geliştirilmesi önem arz etmektedir:

- **Ebeveynlerin Eğitim ve Bilinçlendirilmesi:** Ebeveynlerin dijital vatandaşlık ve çevrimiçi güvenlik konularında bilinçlendirilmesi, çocukların çevrimiçi ortamlarda güvenliğinin sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Farkındalık artırıcı eğitim programları (Uluçay ve Melek, 2017, s.101) ve ebeveynlerin çocuklarının dijital aktivitelerini

takip etmeleri, zararlı içerik ve zorbalıkla mücadelede önemli bir savunma mekanizmasıdır.

- **Okul ve Eğitim Kurumlarının Rolü:** Eğitim kurumları, öğrencilere dijital ortamda karşılaşılabilecek zorbalık durumlarıyla başa çıkma stratejileri konusunda rehberlik etmeli ve güvenli iletişim ortamları sağlayarak mağdurların desteklenmesini kolaylaştırmalıdır. Bu doğrultuda, zorbalık yapan öğrencilerle ilgili “rehberlik odaklı” disiplin süreçleri yürütülmeli; ceza yerine bilinç kazandırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- **Çevrimiçi Platformların Sorumluluğu:** Dijital oyun ve sosyal medya platformlarının, zorbalıkla mücadelede etkin raporlama sistemleri ve katı etkileşim kuralları geliştirmesi, bu tür olumsuz davranışların önüne geçilmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda, çocuklara yönelik içeriklerde “algoritmik filtreleme ve uyarı” sistemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca bu platformların, kullanıcıları siber zorbalık konusunda bilinçlendiren “dijital etik rehberler” yayımlaması faydalı olacaktır.
- **Yasal Düzenlemeler ve Hukuki Çözümler:** Siber zorbalıkla mücadelede yasal düzenlemeler güçlendirilerek çocukların dijital hakları korunmalı, mağdurlara hukuki destek sağlanmalı ve cezai yaptırımlar etkin şekilde uygulanmalıdır. Öte yandan okullarda ve kurumlarda siber zorbalığa karşı resmi şikâyet ve müdahale mekanizmaları oluşturulmalıdır.
- **Toplumsal Farkındalık ve Kültürel Değişim:** Siber zorbalıkla mücadele, dijital etik ve saygılı iletişim kültürünün (Akca vd., 2014, s.22) toplumda yerleşmesiyle mümkün olacaktır. Bu amaçla medya kampanyaları, kamu spotları ve eğitim programlarıyla toplumun dijital farkındalığı artırılmalıdır.
- **Uluslararası İş Birliği ve Yerel Uygulamalar:** Uluslararası düzeyde başarılı uygulamalar araştırılarak yerel koşullara uyarlanmalı ve global iş birlikleri yoluyla çocukların çevrimiçi güvenliği için daha etkili politikalar geliştirilmelidir.

Çocukların her türlü riskten korunması, yalnızca bireysel refahlarının değil; aynı zamanda toplumun uzun vadeli sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğinin

de temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, çocuğa yönelik sosyal politikalar, çok boyutlu, kapsayıcı ve hak temelli bir perspektifle ele alınmalıdır.

Türkiye özelinde bakıldığında, çocuk nüfusunun toplam nüfus içindeki yüksek oranı artan sosyoekonomik eşitsizlikler, çocukların korunmasına yönelik sosyal politikaların güçlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Türkiye'de çocukların korunmasına yönelik sosyal politikalar, yalnızca mevcut risklere müdahale eden değil, aynı zamanda çocukların sağlıklı gelişimini ve toplumsal bütünleşmesini destekleyen önleyici ve güçlendirici bir yapıya kavuşturulmalıdır. Bu hedef doğrultusunda, çocuklara yönelik güncel bir risk olan siber zorbalıkla mücadele ve diğer tüm sosyal risklerle mücadelede merkezi ve yerel yönetimlerin koordineli çalışması, sivil toplum kuruluşlarının sürece etkin katılımı ve çocuk hakları temelli bir bakış açısının tüm politika alanlarına entegre edilmesi gerekmektedir. Çocukların korunması, yalnızca bir sosyal politika hedefi değil, aynı zamanda toplumsal adaletin ve sürdürülebilir kalkınmanın da vazgeçilmez bir unsurudur.

Son olarak, gelecek araştırmalarda farklı sosyo-kültürel bağlamlarda siber zorbalık deneyimlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, nicel saha araştırmaları ve çocukların doğrudan katıldığı katılımcı araştırmaların artırılması gerekmektedir. Ayrıca dijital platformların çocuk güvenliği politikalarının etkinliği, yapay zekâ temelli güvenlik araçlarının kullanımı ve ebeveyn dijital okuryazarlığı üzerine ampirik çalışmalar, alana önemli akademik katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AA (2024). BTK'nın araştırması, çocuklara yönelik siber zorbalığın röntgenini çekti. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/btknin-arastirmasi-cocuklara-yonelik-siber-zorbaligin-rontgenini-cekti/2729463> Erişim Tarihi: 05.12.2024
- Adalet Bakanlığı. (2023). Siberay farkındalığı eğitimi. <https://samsuntcik.adalet.gov.tr/siberay-farkindaligi-egitimi> Erişim Tarihi: 25.05.2025
- Akca, E. B., Sayımer, İ. (2017). Siber zorbalık kavramı, türleri ve ilişkili olduğu faktörler: Mevcut araştırmalar üzerinden bir değerlendirme. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 7-19.
- Akca, E. B., Sayımer, İ., Salı, J. B., Başak, B. E. (2014). Okulda Siber Zorbalığın Nedenleri, Türleri ve Medya Okuryazarlığı Eğitiminin Önleyici Çalışmalardaki Yeri. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 17-30.
- Akca Baştürk, E., Sayımer, İ., Balaban Salı, J., ve Ergün Başak, B. (2015). TÜBİTAK SOBAG 113K170 Proje Sonuç Raporu. Retrieved August, 5, 2017.
- Alpaydın, Y. (2019). Aile Eğitimi ve İletişimi Alanı Eğitici Materyal Kılavuzu. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara. ISBN: 978-605-4628-21-6
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2023). Çocuk İçin Dost Uygulamalar (DUY) ile Çocukların Dijital Dünyası Güvende. Erişim adresi: <https://aile.gov.tr/haberler/cocuk-icin-dost-uygulamalar-duy-ile-cocuklarin-dijital-dunyasi-guvende/> Erişim Tarihi: 05.12.2024
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2025). AEP Eğitim Programı. Erişim adresi: <https://aep.aile.gov.tr/> Erişim Tarihi: 08.05.2025
- Ayas, T., ve Horzum, M. B. (2012). İlköğretim öğrencilerinin sanal zorba ve mağdur olma durumu. *İlköğretim Online*, 11(2), 2-13.
- Bauman, S. (2015). Cyberbullying: What Counselors Need to Know. 53–58. doi:10.1002/9781119221685.ch4, ISBN:9781556202940.
- Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development: Experiments by nature and design [PDF]. Harvard University Press. https://archive.org/details/ecologyofhumande00urie/page/n17/mode/2up?utm_source=chatgpt.com
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2020). Dijital oyunlar raporu. <https://www.guvenliweb.org.tr/haber-detay/btk-2020-dijital-oyunlar-raporunu-yayinladi#:~:text=%C3%87ocuklar%C4%B1n%20guvenlicocuk.org.tr%20web.org.tr%20portal%C4%B1%20hizmete%20a%C3%A7%C4%B1lm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r> Erişim Tarihi: 22.05.2025
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2017, December 1). Çocuklarımız için olumlu her çalışmaya destek vereceğiz. <https://www.btk.gov.tr/haberler/cocuklarimiz-icin-olumlu-her-calismaya-destek-verecegiz> Erişim Tarihi: 05.12.2024

- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2024a). Çocukların korunmasına yönelik çevrimiçi güvenlik stratejisi (2022-2024). <https://internet.btk.gov.tr/guvenli-internet-hizmeti> Erişim Tarihi: 22.05.2025
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2024b). Siber güvenlik ve ulusal siber olaylara müdahale merkezi. <https://www.btk.tr/haberler/guvenli-internet-gunu-btk-da-duzenlendi> Erişim Tarihi: 22.05.2025
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2024c). Siber zorbalığı önlemek için neler yapabiliriz? <https://www.btkakademi.gov.tr/portal/course/siber-zorbaligi-onlemek-icin-neler-yapabiliriz-17111> Erişim Tarihi: 05.12.2024
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2024d). Ebeveynler, siber zorbalığa karşı nasıl rehberlik yapabilirler? https://www.btkakademi.gov.tr/portal/course/1-17_ebeveynler-siber-zorbaliga-karsi-nasil-rehberlik-yapabilirler-9518 Erişim Tarihi: 05.12.2024.
- Burns, T. and F. Gottschalk (eds.) (2019). Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age, Educational Research and Innovation, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b7f33425-en>
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2023). Sentetik medya ve enformasyon güvenliği çalıştayı düzenlendi. <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/iletisim-baskanligindan-sentetik-medya-ve-enformasyon-guvenligi-calistayi> Erişim Tarihi: 25.05.2025
- Cyberbullying Detection Tool - Finland. (2023). Automatic cyberbullying detection on social media platforms. Retrieved from <https://www.helpshift.com/> Erişim Tarihi: 05.12.2024
- Digital Safety App - New Zealand. (2022). Digital safety for children. Retrieved from <https://netsafe.org.nz/> Erişim Tarihi: 07.12.2024
- Erbıçer, E. S. (2020). Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyetin Sosyal Uyuma ve Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 49, 190-222. <https://doi.org/10.9779/pauefd.559831>
- Eroğlu, Y. (2011). Koşullu öz-değer, riskli internet davranışları ve siber zorbalık/ mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Sakarya.
- eSafety Commissioner. (2022). E-safety for children application. Retrieved from <https://www.esafety.gov.au/parents> Erişim Tarihi: 07.12.2024
- Gottschalk, F. (2022). Cyberbullying: An overview of research and policy in OECD countries (OECD Education Working Paper No. 270). Organisation for Economic Co-operation and Development. <https://doi.org/10.1787/5f8b8b8b-en>
- Gómez-Ortiz, O., Apolinario, C., Romera, E. M., ve Ortega-Ruiz, R. (2019). The role of family in bullying and cyberbullying involvement: Examining a new typology of parental education management based on adolescents' view of their parents.

Psychology, Faculty of Education and Health, University of Greenwich, London SE10, UK.

- İçişleri Bakanlığı. (2022). Emniyetten 6 adımda siber zorbalıkla mücadele. Erişim adresi: <https://icisleri.gov.tr/jandarma-ogrencileri-siber-farkindalik-konusunda-bilgilendiriyor>
- İçişleri Bakanlığı. (2024). Jandarma, öğrencileri siber farkındalık konusunda bilgilendiriyor. Erişim adresi: <https://icisleri.gov.tr/jandarma-ogrencileri-siber-farkindalik-konusunda-bilgilendiriyor> Erişim Tarihi: 05.12.2024
- iMatter Project. (2023). Promoting digital safety among youth. Retrieved from <https://www.esafety.gov.au/young-people> Erişim Tarihi: 06.12.2024
- Karakaş, B., Çevik, Ö.C. (2016). Çocuk Refahı: Çocuk Hakları Perspektifinden Bir Değerlendirme. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18(3), 887-906.
- Kartal, H., ve Bilgin, A. (2012). İlköğretim öğrencilerinin zorbalığın nedenleri ile ilgili algıları. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 11(1).
- Karlier Soydaş, D. (2011). Ergenlerde ebeveyn izlemesi, sanal zorbalık ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin cinsiyete göre incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, A. (2016a). Siber zorbalık: Fizikselden sanala yeni şiddet. Kurgu, 24(2), 74-85.
- Korkmaz, A. (2016b). Siber zorbalık davranışları sergileme ve siber zorbalığa maruz kalma durumlarının karşılaştırılması. TRT Akademi Dergisi, 1(2), 620-639.
- Kurtuluş, C. (2024). Siber zorbalık rolleri ile internet bağımlılığı ve siber zorbalık duyarlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Livingstone, S., Ólafsson, K., ve Staksrud, E. (2020). EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries. London School of Economics and Political Science (LSE). <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/research/research-projects/eu-kids-online>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2022). Okullarda siber zorbalığa karşı farkındalık ve baş etme psikoeğitim programları. <https://orgm.meb.gov.tr/www/okullarda-siber-zorbaliga-karsi-farkindalik-psikoegitimi/icerik/2132> Erişim Tarihi: 22.05.2025
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). Ailelere yönelik siber zorbalık ve güvenli internet kullanımı kılavuzları yayınlandı. <https://orgm.meb.gov.tr/www/ailelere-yonelik-siber-zorbalik-ve-guvenli-internet-kullanimi-kilavuzlari-yayinlandi/icerik/1251> Erişim Tarihi: 05.12.2024
- Millî Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2024). *Okullarda Şiddetin Önlenmesi Genelgesi (Genelge 2024/56)*. Erişim adresi: <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/2234.pdf> Erişim Tarihi: 22.05.2025

- Millî Eğitim Bakanlığı. (2025, Mart 22). *İlkokul 4. sınıf öğrencileri arasında yürütülen “Dijital Dünyada Ekran Kullanımı Araştırması” sonuçları açıklandı.* <https://www.meb.gov.tr/ilkokul-4sinif-ogrencileri-arasinda-yurutulen-dijital-dunyada-ekran-kullanimi-arastirmasi-sonuclari-aciklandi/haber/36699/tr> Erişim Tarihi: 22.05.2025
- Navarro, R., Yubero, S., and Larrañaga, E. (Eds.). (2016). *Cyberbullying across the globe: Gender, family, and mental health.* Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-25552-1>
- Özmen, Ş. Y. (2018). Dijital Şiddet, Siber Zorbalık Ve Yeni Medya Okuryazarlığı Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of International Social Research*, 11(61).
- Peker, A., Eroğlu, Y., ve Ada, Ş. (2012). Ergenlerde siber zorbalığın ve mağduriyetin yordayıcılarının incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Romero-Abrio, A., Martinez-Ferrer, B., Musitu-Ferrer, D., León-Moreno, C., Villarreal-González, M.A., Callejas-Jerónimo, J.E., (2019). Family Communication Problems, Psychosocial Adjustment and Cyberbullying. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16, 2417; doi:10.3390/ijerph16132417. 1-13.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK). (2023a). RTÜK öncülüğünde gençler siber zorbalığa karşı Batman’da buluştu. <https://www.rtuk.gov.tr/rtuk-onculugunde-gencler-siber-zorbaliga-karsi-batman%E2%80%99da-bulustu/5017> Erişim Tarihi: 25.05.2025
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK). (2023b). Çocukların yeni medya kullanım alışkanlıkları ve siber zorbalık araştırması. <https://www.rtuk.gov.tr/cocuklarin-yeni-medya-kullanim-aliskanliklari-ve-siber-zorbalik-arastirmasi/334> Erişim Tarihi: 25.05.2025
- Sağlık Bakanlığı. (2025a). Siber zorbalık ve güvenli internet kullanımı eğitimi düzenlendi. <https://karsism.saglik.gov.tr/TR-339069/saglikli-hayat-merkezi-personellerince-siber-zorbalik-ve-guvenli-internet-kullanimi-sinir-koyma-ve-mahremiyet-konularinda-egitim-duzenlendi.html> Erişim Tarihi: 25.05.2025
- Sağlık Bakanlığı. (2025b). “Siber Zorbalık ve Aile” video içerik yarışması. <https://kilisism.saglik.gov.tr/TR-348081/siber-zorbalik-ve-aile--video-icerik-yarismasi.html> Erişim Tarihi: 25.05.2025
- StopBullying.gov. (2023). StopBullying.gov platform: Tackling bullying in schools and communities. Retrieved from <https://www.stopbullying.gov> Erişim Tarihi: 07.12.2024
- Tozzo, P., Cuman, O., Moratto, E., and Caenazzo, L. (2022). Family and educational strategies for cyberbullying prevention: A systematic review. *Department of Cardiac, Thoracic, Vascular Sciences and Public Health, University of Padova*. 19(16), 10452. <https://doi.org/10.3390/ijerph191610452>
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2020). Çocuk haklarına dair sözleşme: Birleştirilmiş dördüncü ve beşinci periyodik rapor (Yayın No: 17.094). <https://www.aile.gov.tr/media/45125/birlestirilmis-4-ve-5-periyodik-rapor-17-094-kelime-2.pdf>

- T.C. Resmî Gazete (2004). Türk Ceza Kanunu (5237 sayılı Kanun). 12 Ekim 2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmî Gazete. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf> Erişim Tarihi: 05.12.2024
- T.C. Resmî Gazete (2007). İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (Kanun No. 5651, 23 Mayıs 2007). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5651&MevzuatTertip=5&MevzuatTur=1> Erişim Tarihi: 05.12.2024
- T.C. Resmî Gazete. (2011, Eylül 10). Çocukların cinsel sömürü ve istismara karşı korunmasına ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110910-4-1.pdf>
- T.C. Resmî Gazete. (1973). 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1739&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- T.C. Resmî Gazete. (2005). 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5395&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- T.C. Resmî Gazete. (2007). 5652 sayılı Kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5652&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- T.C. Resmî Gazete. (2016). 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- T.C. Resmî Gazete (2020). İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (5651 Sayılı Kanun). 29 Temmuz 2020 tarihli ve 31199 sayılı Resmî Gazete. Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/07/20200731-1.htm> Erişim Tarihi: 05.12.2024
- Türk İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024). Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanım-Arastirmasi-2024-53638> Erişim Tarihi: 02.12.2024
- UNICEF. (2019a, February 5). Safer Internet Day: UNICEF calls for concerted action to prevent bullying and harassment. <https://www.unicef.org/press-releases/safer-internet-day-unicef-calls-concerted-action-prevent-bullying-and-harassment>
- UNICEF. (2019b, September 4). More than a third of young people in 30 countries report being a victim of online bullying – UNICEF poll. <https://www.unicef.org/turkiye/en/press-releases/unicef-poll-more-third-young-people-30-countries-report-being-victim-online-bullying>
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2024, 28 Kasım). Dijital zorbalıkla kararlı mücadele. <https://www.uab.gov.tr/haberler/dijital-zorbalikla-kararli-mucadele> Erişim Tarihi: 28.11.2024

- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2025, 1 Şubat). Vatandaşlar uğradıkları siber zorbalığı ihbar edebiliyor. <https://www.uab.gov.tr/haberler/vatandaslar-ugradiklari-siber-zorbaligi-ihbar-edebiliyor> Erişim Tarihi: 01.02.2025
- Uluçay, D. M., ve Melek, G. (2017). Türkiye' deki okullarda siber zorbalık: Bir literatür değerlendirmesi. *AJIT-E: Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 91–106. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2017.5.005.x>
- Yücel, V. (2019). Zararlı dijital oyunlar ve çocuklar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(7), 340-353.
- Yurdakul, Y. (2020). Siber zorbalık farkındalık programının ergenlerin siber zorbalığa ilişkin farkındalıklarına ve siber zorbalıkla baş etme becerilerine etkisinin incelenmesi. Ankara Üniversitesi.
- World Health Organization (WHO). (2024). One in six school-aged children experiences cyberbullying, finds new WHO Europe study. <https://www.who.int/europe/news-room/27-03-2024-one-in-six-school-aged-children-experiences-cyberbullying--finds-new-who-europe-study>, Erişim Tarihi: 28.11.2024